

PROJEKT 2000 V MONDI SCP, a.s. RUŽOMBEROK

ZÁVEREČNÉ STANOVISKO

(Číslo: 1787/2016-3.4/ml)

vydané Ministerstvom životného prostredia SR podľa zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

I. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O NAVRHOVATEĽOVI

1. Názov

MONDI SCP, a.s.

2. Identifikačné číslo

31 637 051

3. Sídlo

Tatranská cesta 3, 034 17 Ružomberok, SR

II. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O NAVRHOVANEJ ČINNOSTI

1. Názov

PROJEKT 2000 v MONDI SCP, a.s. RUŽOMBEROK

2. Účel

Účelom navrhovanej zmeny je efektívnejšie využitie existujúcich zariadení technologickej linky, čo umožňuje z hľadiska technického a technologického riešenia predchádzajúca modernizácia – náhrada starého kotla RK1 novým regeneračným kotlom RK3 a výmena starej pece na vápno za novú. Zmena predstavuje kapacitné rozšírenie súčasnej výroby o 23% a z nej vychádzajúce čiastkové zmeny v technickom a technologickom riešení zabehnutej výroby.

3. Užívateľ

Užívateľom posudzovanej činnosti bude navrhovateľ – MONDI SCP, a.s.

4. Umiestnenie

Zmena bude realizovaná v existujúcom a prevádzkovanom priemyselnom areáli, ktorý sa nachádza vo východnom priemyselnom obvode mesta Ružomberok.

Kraj: Žilinský

Okres: Ružomberok

Obec: Ružomberok

Štiavnička

Kat. územie: Ružomberok

Čísla dotknutých parciel: CKN 7941, 7940, 7951/3, 7951/2 (drevosklad), CKN 7916, 7924/1 (vláknitá linka), CKN 7858 (sušenie), CKN 7883 (príprava demivody), CKN 7883, 7879 (kondenzácia), CKN 7879, 7903 (odparovanie) CKN 7899/1 (výroba bieleho lúhu), CKN 7915/1, 7915/2 (varenie)

Katastrálne územie: Hrboltová

Čísla dotknutých parciel: CKN 1296/6 (duchárň)

Všetky dotknuté parcely sú v katastri nehnuteľností vedené ako zastavané plochy a nádvorcia, prípadne ostatné plochy a sú vo vlastníctve navrhovateľa.

5. Termín začatia a skončenia výstavby a prevádzky navrhovanej činnosti

Termín začatia výstavby: 2016

Termín skončenia výstavby: 2018

Termín začatia prevádzky: 2017 pre prvú etapu, 2019 pre druhú etapu

Termín skončenia prevádzky: v súčasnosti sa neuvažuje

6. Stručný popis technického a technologického riešenia

V tejto časti sú podľa jednotlivých technologických celkov popísané zmeny oproti súčasnému stavu, ktoré sa v súvislosti s rozšírením výroby navrhujú realizovať. Princíp výroby zostáva nezmenený.

VÝROBA BUNIČINY

Výroba buničiny sa z technologického a organizačného hľadiska delí na tzv. vláknitú linku a na tzv. regeneráciu.

A) VLÁKNITÁ LINKA obsahuje nasledovné technologické celky:

A.1. Drevosklad

Navrhovaná zmena pre drevosklad

Navrhované zvýšenie výroby si vyžiada za účelom zvýšenia spracovateľskej kapacity tohto technologického celku:

- nahradenie jestvujúcej vertikálnej sekačky horizontálnou sekačkou,
- výmenu šikmého a závitového dopravníka štiepok,
- inštaláciu nového vibračného triediča paralelne s jestvujúcim vibračným triedičom, prípadne modifikáciu existujúceho triedenia.

A.2. Výroba buničín CBC technológiou

Navrhovaná zmena pre výrobu buničín

Navrhované zvýšenie výroby si vyžiada u tohto technologického celku inštaláciu troch nových varákov. Pri inštalácii troch nových varákov bude dosiahnutý potrebný počet varení (89 varení/deň), pričom bude súčasne možné predĺžiť dobu varenia a znížiť aj teplotu varenia, čo by malo mať pozitívny vplyv na výťažok varenia, ako aj na množstvo hrčí a neprevarov. V súvislosti s doplnením nových varákov si projekt vyžiada aj úpravu a doplnenie tankfarmy a čerpadiel pre jednotlivé operácie.

A.3. Pranie a triedenie nebielenej buničiny

Navrhovaná zmena pre triedenie a pranie buničiny

Jestvujúce triedenie pozostávajúce z 3 stupňov a z lisovania odpadového materiálu pomocou zariadenia Kufferath bude modifikované napojením jednej triediacej jednotky z 2. stupňa na 1. stupeň, keďže sú v súčasnosti v prevádzke len dve jednotky zo štyroch, pričom napojený triedič bude modifikovaný moderným rotorom a triediacim košom. Súčasne sa v záujme zníženia množstva buničiny vypúšťanej spolu s druhotným materiálom nainštaluje nový koncový triedič na zvýšenie efektívnosti oddeľovania materiálu od buničiny. Triedenie bude premiestnené alebo bude zmenené jeho napojenie potrubiami za separáciu hrčí.

Pre zvýšenie efektívnosti prania, ktoré sa zníži v dôsledku zvýšenia záťaže všetkých vákuových filtrov, sú uvažované nasledujúce úpravy:

- v dôsledku premiestnenia/prepotrubovania triedenia za separáciu hrčí budú súčasné pracie filtre z 3. stupňa premiestnené do 1. a 2. stupňa prania, tak aby boli po úprave v 1. aj v 2. stupni prania k dispozícii 3 paralelné vákuové filtre,
- v 3. stupni prania bude inštalované nové pracie zariadenie,
- vyššie uvedené zmeny umožnia premiestniť prací lis paralelne s vytesňovacím lisom,
- odvodňovacie lisy za kyslíkovou delignifikáciou budú upravené tak, aby sa zvýšila ich kapacita.

A.4. Kyslíková delignifikácia

Navrhovaná zmena pre kyslíkovú delignifikáciu

Pri tomto technologickom celku bude zmena predstavovať len skrátenie retenčného času materiálu v kyslíkových reaktoroch zo 66 minút na 56 minút.

A.5. Bielenie buničiny

Navrhovaná zmena pre bielenie buničiny

Zvýšenie kapacity tohto technologického uzla bude dosiahnuté nainštalovaním nového ozónového stupňa so strednou konzistenciou. Súčasný reaktor s vysokou konzistenciou bude vyradený z prevádzky alebo bude prevádzkovaný paralelne.

Pre odľahčenie zaťaženia práčov pracích filtrov v bieliacej sekvencii sa uvažuje s nasledujúcimi modifikáciami:

- budú inštalované nové pracie zariadenia v stupni EO a D1. Nové pracie zariadenia budú umiestnené na mieste súčasných pracích filtrov (typ pracieho zariadenia bude závisieť od ponuky dodávateľov),

- jedno zo súčasných pracích zariadení ozónového stupňa bude premiestnené a následne paralelne zapojené so súčasným pracím zariadením v PO stupni.

A.6. Triedenie bielených buničín

Navrhovaná zmena neuvažuje s triedením bielených buničín, nakoľko sa predpokladá ich triedenie na ďalších spracovateľských strojoch. V prípade potreby sa uvažuje s možnosťou demontáže časti tejto technológie v rozsahu potrebnom pre umiestnenie niektorých nových zariadení.

A.7. Vysušovací stroj a balenie buničiny

Navrhovaná zmena pre sušenie a balenie buničiny

Pre tento technologický celok sú uvažované nasledujúce modifikácie:

- modifikácia triedenia buničiny priamo pred vysušovacím strojom, a to výmenou a úpravou triedičov v prvých troch stupňov, posledné dva stupne ostanú nezmenené,
- výmena starej nátokovej skrine za novú,
- rozšírenie sitovej časti + modifikácia odvodňovacích prvkov,
- nový pohon pre zabezpečenie rýchlosti stroja na 130 m/min,
- modifikácia lisovacej časti vysušovacieho stroja,
- modifikácia sušiacej časti vysušovacieho stroja,
- výmena starej sekačky za novú,
- modifikácia celej baliacej linky.

Súčasne budú skontrolované a prispôsobené veľkosti nádrží, miešadiel, vákuových púmp a tepelných výmenníkov.

A.8. Súvisiace činnosti

A.8.1. Výroba chlórdioxidu (ClO_2)

Predmetná výrobná jednotka má pre navrhované zvýšenie výroby postačujúcu kapacitu – nie je potrebná zmena v technickom a technologickom zabezpečení výroby.

A.8.2. Zneškodňovanie NCG plynov

Navrhované zvýšenie výroby si nevyžaduje žiadne zmeny v systéme likvidácie NCG plynov.

B) REGENERÁCIA pozostáva z nasledovných technologických celkov:

B.1. Odparka

Navrhovaná zmena pre odparku

Navrhované zvýšenie výroby si vyžiada modernizáciu inštalovaním nového zahusťovacieho telesa, ktorý bude pracovať paralelne s už existujúcim zahusťovacím telesom na začiatku odparky (~50 tH₂O/h).

B.2. Regeneračné kotle RK2 a RK3

Navrhovaná zmena pre regeneračné kotly

Navrhované zvýšenie výroby si nevyžaduje žiadne zmeny na tomto technologickom celku.

B.3. Výroba bieleho lúhu

Navrhovaná zmena pre výrobu bieleho lúhu

Navrhované zvýšenie výroby si v predmetom technologickom celku vyžiada nasledovné modifikácie:

- nainštalovanie novej nádrže pre zelený lúh - nová nádrž bude prevádzkovaná paralelne s tromi existujúcimi nádržami,
- nainštalovanie novej kaustifikačnej nádoby za účelom zvýšenia retenčnej doby kaustifikačnej reakcie,
- inštalovanie nového chladiča zeleného lúhu za účelom dosiahnutia dostatočnej chladiacej kapacity,
- inštalovanie nového filtra bieleho lúhu, ktorý bude paralelne zapojený s existujúcim filtrom.

B.4. Súvisiace činnosti

B.4.1. Regenerácia vápna

Navrhovaná zmena pre výrobu pec na vápno

Navrhované zvýšenie výroby si nevyžaduje žiadne zmeny na tomto technologickom celku.

B.4.2. Likvidácia neskondenzovaných plynov

V technologickej časti regenerácia prebieha v niektorých zariadeniach aj likvidácia NCG plynov spaľovaním (pozri časť regenerácia).

PODPORNÉ ČINNOSTI

V súvislosti s výrobou buničiny sú v prevádzke navrhovateľa prevádzkované aj energetické zariadenia na výrobu tepla a elektrickej energie.

Palivovo-energetické zariadenia

Navrhovaná zmena pre palivovo-energetické zariadenia

Navrhované zvýšenie výroby si nevyžaduje žiadne zmeny na týchto technologických celkoch.

Výroba elektrickej energie

Navrhovaná zmena pre zariadenia na výrobu elektrickej energie

Navrhované zvýšenie výroby si nevyžaduje žiadne zmeny na týchto technologických celkoch.

Úprava technologickej vody

Navrhovaná zmena pre úpravu vody

Zvýšená spotreba čerstvej vody neprekročí súčasnú kapacitu úpravne vody. Spotreba demineralizovanej vody sa však zvýši (najmä pri špičkovej spotrebe) nad súčasnú kapacitu demineralizačných zariadení, rovnako vzrastú požiadavky na úpravu kondenzátov.

Na základe uvedeného si vyššia produkcia buničiny vyžiada nasledujúce modifikácie:

- súčasnú demineralizačnú jednotku bude potrebné rozšíriť o tretí kationovo-aniónový menič,
- úpravu kondenzátu bude potrebné modifikovať pridaním ďalšieho filtra a jedného kationového meniča,
- bude potrebné pridať jedno spoločné zmiešavacie lôžko iónového meniča ako čistiaci krok pre kombinovaný tok predbežne upraveného kondenzátu a demineralizovanej vody.

Úprava odpadových vôd

V súčasnosti je v príprave investícia v podobe vytvorenia dvojstupňového prania odpadovej vzdušiny v skrúpacích zariadeniach plynov, ktoré by predčistovalo odsávaný vzduch čistený na biofiltri SETUP I. V prvej práčke plynov bude pre skrúpanie používaná voda upravená H_3PO_4 (chemický rozklad amoniaku), v druhej bude skrúpacia voda upravovaná H_2O_2 a NaOH (odbúranie H_2S , metylmerkaptánu, dimetylsulfidu a dimetyldisulfidu).

STAVEBNÉ RIEŠENIE

Navrhovaná zmena si vyžiada aj niekoľko stavebných úprav, ako sú nasledujúce:

- v drevosklade bude potrebné pripraviť základy pre novú sekačku, dopravník štiepok a nový vibračný triedič, a realizovať prístavbu budovy (cca 140 m²),
- pre varenie buničiny bude potrebné vybudovať budovu pre tri nové varáky, a realizovať základy a výstavbu dopravníkov,
- pre triedenia a pranie buničiny bude potrebné odstrániť staré a vybudovať nové základy pre nové pracie zariadenie a čerpadlá,
- pre bielenie buničiny bude podľa potreby nutná demolácia jestvujúceho ozónového reaktora, príľahlých nádrží a čerpadiel, uzatvorenie ostávajúceho otvoru v streche, vybudovanie nových otvorov v streche, odstránenie starých pracích zariadení, čerpadiel a ich základov, vybudovanie nových základov, odstránenie starej elektrickej miestnosti a vybudovanie novej budovy pre elektriku celej linky (cca 180 m²), atď.,
- pre sušenie a balenie buničiny bude potrebné odstránenie viacerých zariadení a vybudovanie alebo spevnenie viacerých základov, vybudovanie nového prístrešku (cca 75 m²), rozvodne (120 m²), atď.,

Uvedené zmeny sú výsledkom podrobnej analýzy zaťaženia jednotlivých technologických celkov v rámci štúdie realizovateľnosti FEASIBILITY STUDY FOR FIBRE LINE (Pöyry, máj 2015).

Maximálna kapacita výroby:

Súčasná kapacita: 1 620 ADt/deň

Navrhovaná zvýšená kapacita: 1 996 ADt/deň

III. POPIS PRIEBEHU POSUDZOVANIA

Priebeh posudzovania podľa jednotlivých krokov procesu posudzovania bol nasledovný:

- Oznámenie o zmene bolo vypracované spoločnosťou EKOS Plus s.r.o. Bratislava a predložené na MŽP SR dňa 02.12.2014.
- Dňa 11.12.2014 MŽP SR rozhodlo že navrhovaná zmena musí byť povinne posúdená podľa zákona.
- Rozsah hodnotenia navrhovanej činnosti určilo MŽP SR OEP listom č. 8729/2014-3.4/ml zo dňa 29.12.2014.
- Dňa 10.02.2015 vydalo MŽPSR vysvetlenie k Rozsahu hodnotenia listom č. 2887/15-3.4/ml.
- Správa o hodnotení bola vypracovaná spoločnosťou EKOS Plus s.r.o. dňa 30.9. 2015 a predložená na MŽP SR s.r.o. dňa 2.12.2014
- MŽP SR rozposlalo správu o hodnotení zainteresovaným subjektom dňa 02. 10. 2015 pod č. 2887/2015- 3.4/ml.
- Správa o hodnotení bola zverejnená na stránke www.enviroportal.sk dňa 5.10.2015
- Verejné prerokovania boli vykonané v piatich lokalitách a v termínoch od 26.10.2015 do 4.11.2015, záznamy z verejných prerokovaní boli doručené na MŽPSR v zmysle zákona
- Spracovateľ odborného posudku bol určený listom č. 2887/2015-3.4/ml zo dňa 10.11.2015
- Doplňujúce informácie vyžiadané spracovateľom posudku boli doručované priebežne v decembri 2015 až januári 2016.
- Odborný posudok bol vypracovaný 11.01.2016.
- V máji 2015 podalo OZ Ochrana ovzdušia Dolný Liptov podanie na GP námietku voči zákonnosti postupu MŽPSR, ktorý GR zamietla.

1. Vypracovanie správy o hodnotení

Správa o hodnotení bola vypracovaná podľa prílohy č.11 zákona a v zmysle stanoveného Rozsahu hodnotenia v septembri 2016. Správu vypracoval EKOS Plus s.r.o. Bratislava.

2. Rozoslanie a zverejnenie správy o hodnotení

- MŽP SR zaslalo správu o hodnotení podľa § 33 ods. 1 zákona 02. 10. 2015 pod č. 2887/2015-3.4/ml.

Správa o hodnotení bola zároveň zverejnená na webovom sídle ministerstva www.enviroportal.sk dňa 5.10.2015.

3. Prerokovanie správy o hodnotení s verejnosťou

Celkovo bolo vykonaných 5 verejných prerokovaní (niektoré obce využili §34 ods. 5 zákona -možnosť vykonať spoločné verejné prerokovanie) s nasledujúcim programom:

- I. Otvorenie verejného prerokovania
- II. Predstavenie zmeny navrhovanej činnosti
- III. Predstavenie záverov vyplývajúcich zo správy o hodnotení zmeny navrhovanej činnosti na životné prostredie
- IV. Diskusia

Obce Ludrová, Štiavnička, Liptovská Štiavnica sa v súlade s § 34 ods. 5 zákona dohodli, že vykonajú spoločné verejné prerokovanie dňa 28.10.2015, 16:00 v Kultúrnom dome Ludrová.

Podľa prezenčnej listiny sa na VP zúčastnilo:

- 3 predstavitelia samospráv – starostovia jednotlivých obcí
- 7 predstaviteľov navrhovateľa MONDI SCP, a.s. Ružomberok
- 2 predstavitelia spracovateľa správy EKOS Plus s.r.o. Bratislava
- 2 predstavitelia verejnosti

Diskusia

Starosta obce Ludrová p. Peter Slimák poďakoval za odprezentovanie informácií o projekte a vyzval verejnosť na diskusiu, otázky a pripomienky.

V diskusii vystúpil Ing. Milan Bachan. Uviedol, že minulý rok bola zrealizovaná výstavba regeneračného kotla, teraz je však zápachu viac. Čím je to spôsobené? Budú aj nové merania doplnené, aby sme vedeli posúdiť, či sú limity splnené?

Odpovedal Ing. Peter Baláž ako zástupca navrhovateľa, pričom uviedol, že tím, že bol nainštalovaný nový regeneračný kotol RK3, MONDI SCP posilnilo paletu zariadení, na ktorých môže zabezpečovať spaľovanie - likvidáciu zápachajúcich plynov, ktoré pri výrobe vznikajú. RK3 je v skúšobnej prevádzke, pričom sú tu 2 faktory: Systém spaľovania zápachajúcich látok pozostáva z niekoľkých podsystémov a riadiacich systémov a tiež nadriadeného riadiaceho systému. Tieto systémy zabezpečujú, že nie je možné si svojvoľne nejaký ventil otvoriť, ale operátor vie navoliť zdroj – kotol, v ktorom sa majú zápachajúce plyny spáliť (ostatné prebehne automaticky). Poukázal na skutočnosť, že samotný systém je v poriadku, jedine jeho doladenie a plné odskúšanie mohlo byť robené len vtedy, keď sú predmetné plyny prítomné. Odkúšanie nebolo možné urobiť len parou. Takže pri skúšobnom behu museli byť aj zápachové systémy aktívne a pri ňom bohužiaľ došlo k situáciám, že bol zápach cítiť, za čo sa ospravedlnil. Výsledkom skúšobného behu je teda aj to, že boli uskutočnené viaceré úpravy a odstránené nedostatky a chyby najmä počas celozávodnej odstávky. Poukázal na skutočnosť, že po septembrovej celozávodnej odstávke je možné vnímať zlepšenie situácie. Tiež spomenul, že MONDI SCP pripravuje projekt s vysokou prioritou, ktorým chce zjednodušiť systém záložného spaľovania zápachajúcich látok.

K otázke monitoringu odpovedal Mgr. Martin Kovačič ako zástupca spracovateľa správy o hodnotení. Uviedol, že hodnotenie vplyvov vychádza z modelov a predpokladov. Vychádza sa z konzervatívneho prístupu, pričom skutočnosť je potrebné si potvrdiť aj v praxi. Najdôležitejšie výstupy do životného prostredia sú kontinuálne merané už aj teraz v prevádzke MONDI SCP. V prípade emisií do ovzdušia majú všetky dôležité zdroje nainštalované automatické meracie systémy, ktoré 24 hodín denne monitorujú koncentrácie jednotlivých dôležitých škodlivín. Prekročenie limitov je zaznamenávané a automaticky reportované na príslušné orgány. Imisie sú tiež monitorované na viacerých imisných stanicách v okolí MONDI SCP. Podobne je to pri výstupoch do vôd. Po navýšení výroby by sa napr. mali monitorovať aj záťaž hluku, aby sa potvrdili predpokladané hodnoty.

Dušan Pažitka položil otázku, aký bude mať projekt ekonomický vplyv na obce, zaujímalo ho, že ako obce nakladajú s prostriedkami, ktoré v rámci podpory komunity a grantových projektov MONDI SCP poskytujú a ako použitie takýchto prostriedkov sa kontroluje. Tiež vyjadril názor, že do návrhu projektov by mala byť viac zainteresovaná verejnosť.

Ing. Peter Baláž vysvetli, že MONDI SCP má grantový program na podporu environmentálnych projektov, kde o podporu si môžu požiadať aj obce. Bolo tiež vysvetlené, že prostriedky sú poskytnuté vždy na konkrétny účel a sú patrične vyúčtované. Prebehla krátko diskusia o tom ako obec informuje o uzavretých zmluvách zo zákona a o aktivitách a projektoch.

Dušan Pažitka ďalej vyjadril nespokojnosť, že nebola zabezpečená dostatočná informovanosť o verejnom prerokovaní.

Starosta obce Peter Slimák vysvetlil, že bol uplatnený postup v súlade so zákonom ako aj bol vysvetlený samotný uplatnený postup.

Starosta obce Peter Slimák následne, keď neboli ďalšie otázky verejné prerokovanie ukončil a po ukončení diskusie sa aj Ing. Peter Baláž ako zástupca navrhovateľa poďakoval za účasť a vyjadril presvedčenie o dobrom smerovaní spoločnosti MONDI SCP aj v trende zlepšovania ŽP a dobrej spolupráce s obcami.

Obce Liptovská Teplá, Ivachnová, Turík sa v súlade s § 34 ods. 5 zákona dohodli, že vykonajú spoločné verejné prerokovanie dňa 3.11.2015, 16:00 v Kultúrnom dome Liptovská Teplá

Podľa prezenčnej listiny sa na VP zúčastnilo 15 osôb:

- 3 predstavitelia samosprávy – starosta obce Liptovská Teplá
- 8 predstaviteľov navrhovateľa MONDI SCP, a.s. Ružomberok

- 2 predstavitelia spracovateľa správy EKOS Plus s.r.o. Bratislava
- 2 predstavitelia verejnosti

Starosta Obce Liptovská Teplá Vladimír Šimalčík vzhľadom k skutočnosti, že sa verejného prerokovania nezúčastnila žiadna verejnosť poďakoval zástupcom MONDI SCP za účasť na verejnom prerokovaní a zaprial im veľa úspechov pri realizácii projektu a následne verejné prerokovanie ukončil.

Mesto Ružomberok uskutočnilo samostatné VP dňa 26.10.2015 o 14:00 na Mestskom úrade Ružomberok

Podľa prezenčnej listiny sa na VP zúčastnilo 37 osôb:

- 6 predstavitelia samosprávy
- 16 predstaviteľov navrhovateľa MONDI SCP, a.s. Ružomberok
- 4 predstavitelia spracovateľa správy EKOS Plus s.r.o. Bratislava
- 11 predstaviteľov OZ a predstavitelia verejnosti

MUDr. Igor Čombor, PhD., primátor Mesta Ružomberok v úvode zdôraznil, že nechce, aby fabrika stagnovala, aby patrila medzi najlepšie podniky na Slovensku a vyjadril presvedčenie, že aj spolupráca spoločnosti MONDI SCP s komunitou sa môže rozvíjať len ak sa bude rozvíjať aj samotná fabrika. Ďalej uviedol viaceré historické súvislosti s poukázaním na tradíciu výroby papiera v Ružomberku s dôrazom posudzovať významný krok MONDI SCP v širších súvislostiach.

Diskusia

Do diskusie sa prihlásila Daša Lauková, ktorá sa predstavila ako členka občianskeho výboru Mestskej časti Ružomberok – Hrboltová a ako podpredsedníčka Občianskeho združenia Zdravý domov, pričom uviedla, že prišla predniesť nasledovné pripomienky občanov Hrboltovej:

„My občania Hrboltovej zastúpení OZ Radičina, OZ Zdravý domov a Výborom Msč Hrboltová, máme k predloženej správe o hodnotení v zmysle zákona NR SR č. 24/2006 Z.z. v znení neskorších predpisov, nasledovné pripomienky: Predložená Správa o hodnotení nezohľadnila všetky závery vyplývajúce z „Analýzy dopadu zvýšenia výroby na SČOV Hrboltová“ vypracovanej Slovenskou technickou univerzitou a tiež nezahrnula všetky špecifické požiadavky, ktoré stanovilo Ministerstvo životného prostredia v „Rozsahu hodnotenia, určeného podľa § 30 zákona č.24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie navrhovanej činnosti „Projekt 2000 v MONDI SCP ,a.s. Ružomberok „, zo dňa 29.12.2014. Zastávame názor, že nie je dostačujúce, aby sa z „Analýzy dopadu zvýšenia výroby na SČOV Hrboltová“ prevzal do Správy o hodnotení len dohad o zaradení 2 nových dúchadiel /z toho 1 záložné /. Skutočnú potrebu počtu dúchadiel nemožno podľa Správy o hodnotení presne stanoviť z nasledovných dôvodov :

a./respirometrické merania a určenie hodnôt špecifickej spotreby kyslíka boli uskutočnené pred cca 15 rokmi, keď mala fabrika podstatne nižší výkon ako je v súčasnosti,

b./ STN 75 6401 (1999), ktorá sa týmto zaoberá, platí striktné pre komunálne odpadové vody, s podielom priemyselných odpadových vôd menším ako 20 %,

c./hodnoty špecifickej spotreby kyslíka získané spracovaním prevádzkových údajov za hodnotené obdobie sú ovplyvnené aktuálnymi nedostatočnými kyslíkovými pomermi v aktivácii.

Z toho vyplýva , že do Správy o hodnotení je potrebné doplniť nasledovné opatrenia :

1. Vykonať aktuálne respirometrické meranie a určiť hodnotu špecifickej spotreby kyslíka v SČOV.
2. Vypracovať odbornú štúdiu potreby kyslíka pre SČOV, pretože podiel jej priemyselných odpadových vôd je väčší ako 90% , pričom norma STN 75 6401 (1999) uvažuje len s 20% podielom priemyselných vôd ! Pri takomto pomere sa jedná skôr o priemyselnú - chemickú čistiareň, na ktorú budú zrejme platiť iné výpočty a prevádzkové podmienky.
3. Prehodnotiť objem dávkovania makronutrientov v súvislosti s podielom priemyselných vôd v SČOV, pretože správny objem a pomer dusíka, fosforu a iných látok ovplyvňuje mikroorganizmy a tým činnosť celej SČOV.
4. Navrhnuť automatické riadenie procesov na kontinuálne dávkovanie makronutrientov podľa aktuálneho zloženia odpadových vôd, pretože dávkovanie na základe prevádzkového poriadku / ľudský faktor / je nepresné a nespoľahlivé, čo nadväzne spôsobuje bitenie kalu, zlé okysličenie a miešanie.

5. Zabezpečiť premenlivý a regulovateľný prietok vratného kalu, pretože teraz je prietok konštantný a nepostačujúci, bez možnosti regulácie, čo je nevhodné pre premenlivé vstupy do SČOV. Toto riešenie by umožnilo zníženie zaťaženia kalu a tým zvýšenie výkonnosti SČOV.

6. Navrhnuť operačný monitorovací systém dôležitých uzlov a procesov v SČOV:

- a) elektronické monitorovanie činnosti technológií a vyhodnocovanie vzniku príznakov porúch,
- b) elektronické monitorovanie zápachu a ostatných škodlivých látok na výstupoch z biofiltrov,
- c) elektronické monitorovanie zápachu a ostatných škodlivých látok nad aktivačnými a usadzovacími nádržami. Operátor by takto mohol včas identifikovať vznik porúch a eliminovať ich ešte pred rozšírením zápachu a ostatných škodlivých látok do ovzdušia.

7. Navrhujeme, aby sa v súvislosti s rozšírením výroby v MONDI SCP a.s. o 30% , adekvátne rozšírila aj kapacita biofiltrov v SČOV.

8. Požadujeme, aby bol v Správe o hodnotení aj „Variant 0 „ doplnený o 2 dúchadlá, vzhľadom k súčasným nedostatočným kyslíkovým pomerom v aktivácii , tak ako to je konštatované na str.č.64 v Analýze dopadu na SČOV.

9. Požadujeme, aby sa správa „Hodnotenie vplyvu na verejné zdravie „ doplnila o dlhodobé pôsobenie negatívnych látok na obyvateľov, keďže v praxi sú občania Ružomberka aj Hrboltovej vystavovaní dlhodobo / desiatky rokov / účinkom látok z MONDI SCP a.s a z SČOV. Táto správa riešila len krátkodobé vplyvy látok na obyvateľov.

Nestotožňujeme sa s názorom Správy o hodnotení, že vplyv navrhovaného zvýšenia výroby na ovzdušie možno celkovo hodnotiť pre dané územie ako únosný a akceptovateľný, pretože toto môže platiť, len ak sa prijmu primerané technicko-monitorovacie opatrenia, ktoré zhoršeniu životného prostredia zabránia. Na základe hore uvedeného požadujeme doporučiť stanovenie individuálnych emisných limitov pre výstupy z SČOV / biofiltre ,aktivačné nádrže / , doplniť ich o merania zistených škodlivých látok z výstupov a zmeniť frekvencie meraní, pretože merať z biofiltra NH₃ a TRS 1x za 6 rokov nemôže postačovať.

Doporučujeme, aby sa prekryla aspoň 1/3 aktivačných nádrží nachádzajúcich sa v prvom slede , kde je najvyššia intenzita zápachu, čím by sa eliminoval jeden z najvyšších zdrojov zápachu z SČOV. Správa o hodnotení ďalej nenaplnila Rozsah hodnotenia požadovaný Ministerstvom životného prostredia v bode 2.2. a to :

- vyhodnotenie potreby rozsahu modernizácie ČOV tak, aby nedochádzalo k voľnému unikaniu škodlivých látok do ovzdušia,
- vyhodnotenie potreby vnútorného operačného monitorovacieho systému zápachu v ČOV,
- kvalifikovaný odhad, aký je predpoklad výskytu nebezpečných škodlivých látok v ovzduší v Msč Hrboltová vo vzťahu k zmene navrhovanej činnosti.

Vyhodnotenie nenaplnených bodov , žiadame doplniť do správy o hodnotení. Veríme , že sa toto vezme do úvahy, tieto naše návrhy a doplnenia, že sa premietnu do požiadaviek na doplnenie štúdií a následne do správy o hodnotení, čím sa pomôže občanom Hrboltovej skvalitniť ich životné podmienky a životné prostredie.“

MUDr. Igor Čombor, PhD. sa vyjadril všeobecne k predneseným pripomienkam tak, že si myslí, že nikdy nie je treba vyťahovať veci na extrémne hranice a že cesta, na ktorú nastúpila spoločnosť MONDI SCP na zlepšenie činnosti ČOV je dobrá, treba sa „pohrať“ s faktami, niektoré overiť, zvýšenie kapacity ČOV nie je potrebné podceňovať a realizovať veci, ktoré sa dajú splniť a sú v prospech občanov.

Na prednes p. Daši Laukovej reagoval Ing. Miloslav Čurilla ako zástupca navrhovateľa, ktorý uviedol, že otázka spokojnosti občanov mu nie je ľahostajná, je v záujme MONDI SCP aby občania neboli obťažovaní zápachom, a vyjadril presvedčenie, že MONDI SCP robí všetko, čo je v jeho silách - zamestnáva potrebných odborníkov, vynakladá finančné zdroje na riešenie problémov a verí že sa problém vyrieši k spokojnosti občanov.

Na prednes p. Dáši Laukovej reagoval Doc. Ing. Ján Derco, DrSc. ako jeden zo spracovateľov správy o hodnotení. Vyjadril ku kyslíku, ktorý bol spomínaný. Postup nepovažuje za nekorektný, bilancie boli robené za stavu zvýšenej výroby a teda za zvýšeného zaťaženia zhruba o 68% (BSK), čo z hľadiska

dodávky kyslíka bol dosť kritický stav avšak čistiareň plnila limity, pričom sa však v tomto stave mohli objaviť pachy. Z hľadiska dodávky kyslíka si myslí, že aproximácia, ktorá bola použitá pre potrebné navýšenie kyslíka nie je zlá podľa ktorej odporúčajú zvýšenie aerácie minimálne o jedno dúchadlo. A teda až také zlé to nie je. Každopádne kyslík považuje za dôležitú procesnú veličinu, ktorá rozhoduje aká bude kvalita vyčistenej vody ale aj o zápachu.

Ďalej uviedol, že zápach môže mať 4 roviny (kanál, stoková sieť, čistiareň, či to je krátkodobý alebo dlhodobý problém). V ČOV hodnotí, že ide o krátkodobý problém už aj z dôvodu, že by to kolidovalo s pracovným prostredím, čo by sa muselo riešiť. Ďalej vysvetlil, kde mohol vznikáť zápach – už v stokovej sieti v dôsledku redukovaných zlúčenín, ktorými sú sulfány, sulfidy čo je problém všeobecne stokových sietí. Pri ČOV pri mechanickom predčistení, kde ide o kyslíkaté prostredie (kde sú sulfány a redukované zlúčeniny síry), ktoré sú striévané a vzdušnica je čistená na biofiltroch a teda tam by sa ten zápach nemal objavovať. Za krátkodobý zdroj zápachu považuje predovšetkým krátkodobý nedostatok kyslíka.

Na prednes p. Daši Laukovej reagovala RNDr. Iveta Drastichová ako spracovateľka hodnotenia vplyvov na verejné zdravie. Uviedla, že v bode 9. p. Lauková nepravdivo uviedla, že správa hodnotí len krátkodobé vplyvy na obyvateľov. Hodnotenie bolo vypočítané počas 30-ročnej expozície (pre tie látky, ktoré nemajú karcinogénne účinky), t.j. 30 rokov bude expozícia ako aj teraz, čo je dostatočne dlhá doba a pochybuje že za toto obdobie tu budú takéto emisie. Pre látky, ktoré majú karcinogénne účinky sa počíta vplyv počas expozície celej dĺžky života človeka – čo sa považuje 70 rokov. Bod 9. teda považuje za zavádzajúci. Pre upresnenie ešte uviedla, že za správou je veľmi veľa výpočtov, kedy sa hodnotilo 24 chemických látok, karcinogénne a nekarcinogénne účinky, účinky na dospelých a deti, pre rôzne expozičné scenáre, pre maximálne a priemerné koncentrácie síry, pre rôzne stability stupňa, kedy vychádzala z rozptylovej štúdie. Výsledok ktorý jej vyšiel je, že riziko, ktoré tu je, je zanedbateľné. Neexistuje nulové riziko, to proste nie je nikde. Ale na základe tých výsledkov, ktoré mala jej vyšlo takéto hodnotenie. Postupovala podľa metodiky, ktorá je odporúčaná americkou agentúrou životného prostredia a ktorú prebrala EÚ, postupovala presne podľa vyhlášky 533 o podrobnostiach hodnotenia vplyvov na ŽP, ktorá vyšla minulý rok a teda sú dodržané všetky odporúčania a metodiky a za svojimi výsledkami si stojí.

K príspevku p. Daši Laukovej reagoval Ing. Peter Baláž ako zástupca navrhovateľa. Príspevok na navýšenie vzduchu, ktorý vyšiel odborníkom považuje za postačujúci. MONDI SCP kontinuálne a systematicky realizuje zlepšenia na ČOV, nedá sa robiť všetko naraz. Príkladom je taktiež momentálne pripravovaný scrubber, ktorý by mal taktiež zlepšiť problematiku zápachu. Vysvetlil taktiež ešte aký je význam projektu, keďže sa robia také technologické modernizácie, kedy dôjde k menšej spotrebe vody na tonu vyrobenej buničiny.

Ing. Anna Šanobová, poslankyňa za MsČ Hrboltová následne vyjadrila, že chce tlmočiť názory spoluobčanov, ktorí sú podľa jej názoru dlhodobo obťažovaní zápachom. Skonštatovala, že s pracovníkmi MONDI SCP sa vykonávajú pravidelné stretnutia, ale má pocit, že modernizácia ČOV zaostáva za modernizáciou a automatizáciou v samotnej fabrike. Je presvedčená, že v závode je trojstupňová kontrola zápachov, nemá dôvod neveriť, a je presvedčená, že tam je to v poriadku. Upozornila, že to isté treba urobiť aj na ČOV. Občania vidia, že ČOV vie ísť bez zápachu a sú momenty, keď si občania nevedia so zápachom rady. Vyjadrila, že príspevkom p. Laukovej bola snaha, aby sa z návrhov vybrali tie konštruktívne a aby mohli v symbióze spolu nažívať. Vyjadrila sa, že v konečnom dôsledku Hrboltová nie je proti zvyšovaniu výroby, ale zastávajú názor, že z toho čo zarobí spoločnosť na projekte investovala tam, kde občanov „päta tlačí“.

Ing. Peter Baláž ako zástupca navrhovateľa reagoval na p. Šanobovú informáciou, že paralelne k Projektu 2000 spoločnosť realizuje a plánuje ďalšie projekty, ktorých prerokovanie ponúkol na osobitnom stretnutí.

MUDr. Karol Javorka, PhD., poslanec za volebný obvod Polík, vyjadril svoj osobný názor aj vzhľadom na to, že je lekár a predseda komisie MsZ pre sociálne veci a zdravotníctvo. Vyjadril sa, že podľa hodnotenia p. Drastichovej, ktoré bolo zamerané na dopady na zdravie, jej analýza spĺňa prísne kritériá. Podľa analýzy súčasného stavu obyvateľstva, ktorá sa opiera o dostupné štatistiky sa tento nelíši od stavu v iných oblastiach Slovenskej republiky. Poukázal, že hodnotenie bolo robené aj za produkcie emisií za súčasného stavu z doterajších zastaraných technológií. V konečnom dôsledku nepovažuje ani súčasný stav ani pripravovanú zmenu za rizikovú v rámci mesta Ružomberok a regiónu. Vyjadril

myšlienku, ktorej kompetenciu by rád zveril do komisie MsZ pre sociálne veci a zdravotníctvo, a to vykonať analýzu po roku novej prevádzky znovu, aby sa mohli výsledky skontrolovať v praxi a vykonať ju prípadne aj v spolupráci s MONDI SCP.

Primátor mesta MUDr. Igor Čombor, PhD., opätovne obsirnejšie poukázal na potrebu vnímať problematiku komplexne, snahu robiť kroky na dosiahnutie cieľa, hľadať konsenzus tak, aby sa aj vyriešila problematika zápachu a aby sa aj MONDI SCP rozvíjalo.

Mgr. Martin Kovačič ako zástupca spracovateľa reagoval k prednesenému stanovisku p. Laukovej nasledovne: Vo veci požiadavky rozšírenia nulového variantu o stav, ktorý dnes ešte neexistuje vysvetlil, že takúto požiadavku nie je možné naplniť, pretože zákon presne definuje nulový variant ako stav, keby sa investícia nerealizovala a nie je možné zvažovať v nulovom variante použitie iných technológií. Vo veci názoru, že rozsah hodnotenia nebol naplnený sa vyjadril, že nesúhlasí, že už samotný rozsah hodnotenia bol zadefinovaný nad rámec zákonom stanovených povinných náležitostí. Za posledných 20 rokov jeho praxe tento zadefinovaný rozsah považuje za jeden z najväčších. Vyhodnotenie potreby rozsahu modernizácie ČOV, vyhodnotenie potreby monitorovania zápachu ako aj kvalifikovaný odhad - to všetko tvorí obsah správy o hodnotení ak nie priamo tak ako súčasť podporných spracovaných štúdií, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou správy o hodnotení. Tzn., ak aj celé texty nie sú prenesené z posudkov do správy, neznamená to, že nie sú súčasťou správy. Poukázal, že samozrejme nie je v jeho kompetencii rozhodnúť o naplnení rozsahu, k správe o hodnotení bude spracovaný nezávislou odbornou spôsobilou osobou odborný posudok, ktorý bude mať k dispozícii aj dnešné zaprotokolované stanoviská a ktorého úlohou bude vyhodnotiť tak uvedené názory ako aj potrebné opatrenia.

Primátor mesta MUDr. Igor Čombor, PhD., sa vyjadril, že snahou je nájsť konsenzus tak, aby fabrika rozšírila svoju výrobu, posúval sa jej význam, mohla sa ďalej rozvíjať, pomáhať obyvateľom a byť konkurencie schopná v rámci európskeho trhu, čo nie je možné bez investícií. Chceme, aby Ružomberok napredoval oproti ostatným regiónom. Samozrejme nie je možné zanedbávať životné prostredie, čo by zastavovalo pokrok.

Patrik Lupták sa vyjadril, že fabrika je pre Ružomberok potrebná, takisto, ako trvalo udržateľný rozvoj, ale je aj potrebné udržiavať zdravé životné prostredie v meste. Technologický rozvoj umožňuje, aby ľudia mohli žiť zdravšie. MONDI SCP bez zdravých ľudí nemôže fungovať, tak ako nemôžu zdraví ľudia fungovať bez MONDI SCP. Poukázal na skutočnosť, že Projekt 2000 nezvažuje navýšenie pracovných miest.

Za hlavný argument považuje to čo vidí a cíti každý deň a nie to čo sa namodeluje. Argumentáciu zozbieral od občanov Ružomberka a odbornej verejnosti a občianskeho združenia Dolný Liptov a z verejne dostupných zdrojov.

Vyjadril otázku, prečo sa ten stav nemôže zlepšovať stále. Všetko čo sme dostali od boha - zdravie, lesy, životné prostredie by sme si mali vážiť. Vyjadril otázku: či chce MONDI SCP zvýšiť výrobu, zvýšiť zisk, so štátnou podporou bez podmienky zlepšenia životného prostredia? Ďalej sa vyjadril: „K rozptylovej štúdii nie sú použité korektné vstupné údaje o emisiách pre maximálne povolené emisné toky, resp. emisné limity pre rozhodujúce zdroje emisií TZL a TRS: Tab. 2a: Emisie znečisťujúcich látok - maximálne emisné toky. TZL 20.95 kg/hod, TRS 6.47 kg/hod. Prečo chýba posúdenie rozptylu rozhodujúcich zdrojov emisií TRS – úniky z havarijných ventilov na systéme zberu a likvidácie zápachajúcich plynov CNCG a DNCG. Nie sú použité korektné vstupné meteorologické údaje, nie sú v súlade so Správou o hodnotení, str. 115 – 117, preto nie sú dostatočne presne a úplne popísané a vyhodnotené jednotlivé triedy, či stupne stability ovzdušia podľa Pasquilla, chýbajú príslušné veterné ružice, chýba početnosť jednotlivých stupňov stability atmosféry a doba ich trvania. Z hľadiska kvality ovzdušia (a jeho vplyvu na zdravie ľudí a ŽP) je najdôležitejší stav ovzdušia, kedy sú najnevhodnejšie rozptylové podmienky znečisťujúcich látok – stav stability ovzdušia F, ktorý je charakterizovaný rýchlosťou vetra do 2 m/s, výskytom častých inverzií. Tieto stavy atmosféry sa v oblasti RK vyskytujú veľmi často, podľa pozorovaní (DP Babalová) aj počas celého roka.“

Ďalej sa vyjadril, že rozptylová štúdia neposkytuje reálny popis rozptylu znečisťujúcich látok a jej závery je možné považovať za neobjektívne. K hodnoteniu vplyvov na verejné zdravie uviedol, že všetko sa odvíja od rozptylovej štúdie. Ďalej skonštatoval: „neúplné a nedostatočné údaje o zdravotnom stave obyvateľov – pre porovnanie sú uvedené len dva-tri roky, chýbajú údaje podľa vyhl. MZ SR č. 233/2014 Z.z. o podrobnostiach hodnotenia vplyvov na verejné zdravie: výskyt chronických ochorení,

výsledky biomonitoringu, porovnania požadovaných údajov za SR, kraj, okres. Pre výpočet zdravotného rizika chemických látok boli použité výsledky z rozptylovej štúdie, ktoré sú ale skreslené a neobjektívne, preto nie je možné ani výsledky týchto výpočtov považovať za relevantné. Záver hodnotenia vplyvov na zdravie - navrhnuté zvýšenie výrobnnej kapacity buničiny na 1 996 ADT/ deň v MONDI SCP, a.s. nepredstavuje zvýšené zdravotné riziko pre dotknutých obyvateľov za predpokladu, že budú uskutočnené všetky navrhnuté opatrenia.“

Uviedol, že riziká tam sú, konštatovanie v štúdiu, že zmena nepredstavuje zvýšené zdravotné riziko pre dotknutých obyvateľov považuje za kontraproduktívne alebo zavádzajúce.

Ďalej sa vyjadril: „Čo hovoria zahraničné štúdie? Vyšší výskyt príznakov dráždenia očí a nosa, kašeľ, bolesti hlavy, respiračné príznaky, nevoľnosť.“ Na prezentácii uviedol citované zdroje, ktoré sa podarilo zozbierať (Marttilla et al., 1994, Marttilla et al., 1995, Partti-Pellinen et al., 1996, Longue et al., 2001, White et al., 1999).

Ďalej konštatoval: „A čo domáca štúdia? Profesor MUDr. Sršeň DrSc. vypracoval Monitorovanie genotoxicity u detí v ekologicky rizikovej oblasti Ružomberka (na prezentácii odcitoval zdroj - Čs. Pediat., 47, 1992, č. 2, str- 78-79). Podľa tejto štúdie deti z Ružomberka boli zaradené do skupiny so zvýšenou expozíciou genotoxickým látkam a deti z Liskovej predstavujú skupinu s vysokou expozíciou genotoxickým látkam oproti kontrolnej skupine detí z Liptovskej Lúžnej. Všade inde vo svete je v okolí celulózky pozorovaný negatívny vplyv na zdravie obyvateľstva bývajúceho v jej blízkosti, len v Ružomberku je celulózka bez významného vplyvu na zdravie dotknutých obyvateľov napriek tomu, že ich zdravotný stav je oproti porovnávaným oblastiam – SR a ŽSK narušený ? Mňa ste všetci dnes presvedčili o zázraku, že všetci sú zdraví.“

K šíreniu vlhkosti zo zdrojov MONDI SCP a jej vplyv na tvorbu námrazy a inverzie uviedol: „Výsledky modelovania: vplyv emisií tepla a vlhkosti zo zdrojov MONDI SCP na početnosť inverzií je malý, spôsobuje však stabilizáciu atmosféry - čo tá stabilita atmosféry predstavuje, sú to sťažené rozptylové podmienky, je to ten mrak, ktorý je nad mestom ? K tejto stabilizácii atmosféry a vzniku inverzií dochádza iba v oblasti zasiahnutej vlečkami pary a tepla do vzdialenosti cca 3 až 4 km od zdroja. Zatiene viditeľnou vlečkou pary a tepla nebolo použité. Prečo? Stabilizáciu atmosféry dochádza k zhoršovaniu rozptylových podmienok znečisťujúcich látok v ovzduší. Vplyv na tvorbu námrazy je zanedbateľný. Pri inverziách a dostatočne nízkych teplotách dochádza k „umelému zasnežovaniu“ širokého okolia celulózky. Podľa pozorovaní od decembra 2012 do februára 2014 (DP Babalová) bolo zaznamenaných 232 dní s inverziou.“

Záverom skonštatoval, že mu ako rodičovi záleží na zdraví detí. Chce byť hrdí na spoločnosť MONDI SCP a chce, aby to bol vzájomne vyrovnaný vzťah, aby aj obyvatelia mohli byť na seba hrdí. Cieľom by malo byť vzájomné spolužitie a udržiavanie dobrého životného prostredia.

Primátor mesta MUDr. Igor Čombor, PhD. poukázal na zákonnosť procesu a potrebu konsenzu, Poukázal na vhodnosť osvetly a informovanosti. Podľa prognóz má v súčasnosti rozhodujúcu silu pri zabezpečovaní podmienok pre rozvoj priemysel a nie služby alebo poľnohospodárstvo. Význam dával aktivitám v oblasti vývoja počítačových programov, ako aj projektovania, ktoré malo v Ružomberku tradíciu. Vyjadril presvedčenie o dokončení diaľnice D1. Ružomberok bol významným priemyselným centrom a stále tu priemysel pretrváva. Cestovný ruch nevníma ako kľúčový pre rozvoj mesta. Konštatoval, že „sme za rozvoj MONDI SCP“.

Ing. Miloslav Čurilla ako zástupca navrhovateľa reagoval na príspevok p. Patrika Luptáka a zdôraznil, že hovoril o udržateľnosti podniku a nie o ziskovosti. Poukázal, že papierenský priemysel je v Ružomberku 135 rokov, že táto investícia zabezpečuje udržateľnosť. Zdôraznil, že nehovoril o tom či je podnik ziskovejší, ale hovoril o tom, či sa podarí udržať rozvoj podniku, zamestnanosť a zlepšiť životné prostredie. Pripomenul stav vôd z 90-tych rokov bez rýb a vzduch v meste sa nedal dýchať. Vyjadril presvedčenie, že za dosiahnuté výsledky sa nie je dôvod hanbiť a odmieta obvinenia, že je tu zámer ničiť životné prostredie. Od roku 2000 bolo investovaných 600mil €,čoho výsledkom bol pokles emisií TRS a SO₂ so súčasným nárastom výroby. Poukázal na dlhodobý trend emisií a na výrazný pokles celkového množstva emitovaných emisií oproti minulosti. Zdôraznil, že projekt nemá podstatný vplyv na zmenu vplyvu na ŽP. Zdôraznil, že správanie sa spoločnosti MONDI SCP k životnému prostrediu je podstatne korektnejšie ako správanie sa predchodcov. Poukázal na kvalitu vody Váhu, ktorý je vychytaný rybársky revír, spoločnosť nepodporuje čiernu ťažbu a drevnú surovinu nakupuje od certifikovaných lesov. Poukázal, že sa argumentuje štúdiami z 90-tych rokov, pričom dnes je r. 2015.

Na vystúpenie p. Luptáka vystúpil aj Mgr. Martin Kovačič ako zástupca spracovateľa správy. K obvineniam, že výstupy štúdie sú nekorektné a zavádzajúce uviedol, že k takému tvrdeniu chýbajú zmysluplné argumenty, resp. argumentovanie je nesprávne alebo vytrhnuté z kontextu.

K požiadavke zahrnúť do rozptylovej štúdie aj úniky TRS z bezpečnostných ventilov uviedol, že úniky, ktoré môžu trvať rádovo sekundy alebo minúty sa do imisno-prenosovej štúdie nedajú zahrnúť. O krátkodobých hodnotách sa v rámci metodiky hovorí pri 60 minútach. Použitie 3 viet z diplomovej práce, aby sa zhodili desiatky strán odborného textu spracovanej odborne spôsobilou osobou považoval za neprijateľné.

K stupňom stability vysvetlil ich druhy a význam, pričom vysvetlil metodiku počítačového modelovania pri všetkých smeroch vetra a rôznych stupňoch stability. Vyjadril sa, že výber stupňa stability je v kompetencii odborne spôsobilej osoby, ktorá je v tomto prípade RNDr. Gabriel Szabó, CSc. - popredný odborník v tejto oblasti. Pre spochybnenie jeho výberu chýbajú argumenty a nestačí niekoľko viet z diplomovej práce.

Na vystúpenie p. Luptáka vystúpila aj RNDr. Iveta Drastichová, ktorá vyjadrila udivenie, že p. Lupták toľko dôveruje vyše 20-ročnej štúdii, ktorá bola vypracovaná za iných emisných podmienok. Vysvetlila, prečo nie je potrebné vykonávať takúto štúdiu (chromozómových aberácií), takéto štúdie sa vykonávajú aj v súčasnosti, ale v pracovnom prostredí, kde sú pracovníci vystavení nadlimitnému pôsobeniu karcinogénnych látok, ktoré majú potenciál vplývať na genetickú informáciu. Hodnotenie vplyvu na verejné zdravie vychádza z rozptylovej štúdie. K pripomienke, že hodnotenie je nedostatočné, pripomenula, že vykonala hodnotenie za obdobie 10 rokov a nie za 3 roky ako bolo uvádzané. K trendu nárastu onkologických ochorení v Ružomberok, ktorý spomínal p. Lupták upozornila, že tento trend nie je len v Ružomberku, ale všade. Jej cieľom nebolo „učičkať“, ale závery sú v posudku vypočítané na základe mnohých ďalších štúdií a výpočtov, ktoré nie je možné v plnej miere zahrnúť do textu posudku a hodnotiacej správy. Pri spracovaní správy využila poznatky aj z mnohých ďalších štúdií. K vyjadreniu, že v mnohých ďalších celulózkach dochádza k negatívnemu vplyvu na zdravie sa vyjadrila, že na základe posudzovania tejto celulózky riziko alebo zvýšenie zdravotného rizika nebolo preukázané.

Patrik Lupták vyjadril názor, že prečo by nebolo možné nárokovat' si zdravšie životné prostredie. Nechcel negovať nikoho odbornosť, ale postupoval na základe dostupných faktov.

Na záver primátor mesta MUDr. Igor Čombor, PhD. ocenil, že verejnosť prejavila záujem o diskusiu a poďakoval za účasť a za navrhovateľa Ing. Miloslav Čurilla poďakoval mestu za vytvorenie podmienok na diskusiu, za pripomienky občanov, čím prejavili záujem o životné prostredie a Projekt 2000 a verejné prerokovanie bolo ukončené.

Obec Liptovské Sliache uskutočnila VP dňa 4.11.2015 o 16:00 v kultúrnom dome Liptovské Sliache.

Podľa prezenčnej listiny sa na VP zúčastnilo 17 osôb:

- 1 predstaviteľ samosprávy – starosta obce Liptovské Sliache
- 6 predstaviteľov navrhovateľa MONDI SCP, a.s. Ružomberok
- 1 predstaviteľ spracovateľa správy EKOS Plus s.r.o. Bratislava
- 8 predstavitelia verejnosti

Diskusia

Starosta Liptovské Sliache Bc. Milan Frič v úvode vyjadril názor, že MONDI SCP je dôležitý zamestnávateľ v regióne a že projekt je v prospech nie len zamestnanosti.

V diskusii vystúpil Tibor Šuľa. Zaujímalo sa o celkový objem dovážanej drevnej hmoty po železnici a kamiónovou dopravou a koľko percent tvorí doprava po železnici. K ČOV Hrboltová, ktorá konštatoval, že dosť komplikuje život obyvateľom v Hrboltovej, sa zaujímal, ako sa zvýši objem odpadových vôd oproti súčasnosti, ako to bude s likvidáciou kalov a či bude postačovať plánovaná úprava – zvýšenie obsahu kyslíka tak, aby nedochádzalo k zapáchaniu a aby boli ľudia spokojní.

Na otázku odpovedal Mgr. Martin Kovačič ako zástupca spracovateľa správy o hodnotení, pričom uviedol, že zvýšená výroba znamená aj zvýšené nároky na dopravu do i z fabriky. Uviedol, že sa očakáva zvýšenie železničnej dopravy o cca 47 až 48 vagónov za deň a nárast cestnej dopravy o 20 až 21 nákladných automobilov v lokalite výrobného areálu a nárast o 1 nákladné auto denne v lokalite Hrboltová. Ťažisko nárastu bude pri železničnej doprave o 70% pri cestnej doprave o 11 %. V

porovnaní so súčasnou situáciou na ceste I/18 sa jedná o nárast o 0,13 % teda číslo je malé vzhľadom na súčasnú vyťaženosť cesty. V lokalite Hrboltová je nárast celkovej dopravy o 0,01 %.

Tibor Šuľa ešte poukázal na skutočnosť, že doprava na úseku od Liskovej smerom po parkovisko je problematická, kedy sa tam kumuluje množstvo áut, keď situácia nie je dispečersky zvládnutá, čo má dopad aj na ŽP.

Ing. Peter Baláž ako zástupca navrhovateľa, uviedol, že MONDI SCP už vykonala niektoré optimalizačné opatrenia, kedy sú kamióny monitorované GPS, sú pridelené časové okná a optimalizuje sa počet kamiónov, ktoré môžu prísť do fabriky, pričom od zavedenia týchto opatrení tento problém zo strany MONDI SCP sa nevnímal.

Tibor Šuľa upozornil, že stále sa stáva, že sú kamióny odstavené aj cez noc na parkovisku pri železničnej stanici v Liskovej.

Ing. Peter Baláž ako zástupca navrhovateľa uviedol, že MONDI SCP môže situáciu preveriť.

Mgr. Martin Kovačič ako zástupca spracovateľa správy o hodnotení k otázke spotreby úžitkovej vody uviedol, že na 1 t vyrobenej celulózy G bude spotrebované menej vody ako doteraz. V absolútnych číslach síce dôjde k nárastu, ale tento nárast bude percentuálne menší ako je percentuálny nárast výroby. Aj po navýšení výroby bude čerpaných len 62% povoleného limitu úžitkovej vody. Vo veci odpadovej vody – ČOV prešla samostatným posúdením z pohľadu technológie ako aj z pohľadu navýšenia čistých vôd.

Ing. Peter Baláž ako zástupca navrhovateľa uviedol, že za posledných 10 rokov došlo k niekoľko miliónovým investíciám do ČOV. Aj naďalej sa bude investovať do ČOV a taktiež aj budúci rok budú prebiehať do ČOV investície, pričom sa MONDI SCP zameralo na nasledovné opatrenia, ktoré boli odporúčané aj spracovanými štúdiami, a to na práčku plynov, doinštalovanie dúchadiel, kedy zvýšenie vzduchu a kyslíka znamená, aj zníženie zápachania. Ďalšie opatrenie bude riešiť optimalizáciu manipulácie vratného kalu. Tieto opatrenia sa plánujú urobiť v predstihu teda ešte pred zrealizovaním Projektu 2000 tak, aby k zlepšeniu problematiky zápachu došlo čo najskôr.

Mgr. Martin Kovačič ako zástupca spracovateľa správy o hodnotení doplnil, že tím Doc. Derca identifikoval opatrenia na zlepšenie. Kvalita odpadových vôd bude plniť limity, ktoré vyžaduje legislatíva, pričom u viacerých ukazovateľov dokonca dôjde k zlepšeniu.

Tibor Šuľa uviedol, že stále vníma situáciu ako neuspokojivú napriek stanoviskám odborníkov. Odporúča odborníkom, aby tam išli žiť, stanoviská nepomôžu.

Mgr. Martin Kovačič ako zástupca spracovateľa správy o hodnotení upozornil, že na to ako zlepšiť situáciu bol povolaný tím Doc. Derca, ktorý okrem iného hľadal práve opatrenia pre zníženie zápachu z ČOV. Ďalej upozornil na aktivitu obyvateľov Hrboltovej a občianskeho združenia, na ktorých podnet bol rozšírený rozsah posudzovania práve o posúdenie týkajúce sa ČOV tak ako občania požadovali. Doc. Derco identifikoval uzly v ČOV, kde dochádza k dočasnému zápachaniu.

Tibor Šuľa sa ešte informoval ohľadom miery znečistenia ovzdušia.

Mgr. Martin Kovačič ako zástupca spracovateľa správy o hodnotení uviedol údaje o poklese SO_x a TZL (tak špecifické hodnoty ako aj v absolútnych číslach). Ďalej uviedol informácie o namodelovaných imisiách TZL v porovnaní s imisným limitom, ktorý sa nedosahuje ani v úrovni jeho 20%. Upozornil, že imisné posúdenie sa vykonalo pri uvažovaní najnepriaznivejších – konzervatívnych podmienok (pri prevádzke všetkých zdrojov, najhorších rozptylových podmienok ...). Napriek tomu sú imisné hodnoty v zákonných limitoch.

Keď zo strany verejnosti už neboli ďalšie otázky, starosta Obce Liptovské Sliače Bc. Milan Frič sa poďakoval zástupcom MONDI SCP a zástupcovi spracovateľa, vyjadril vôľu na dobrú vzájomnú spoluprácu, poďakoval sa za účasť verejnosti a verejné prerokovanie ukončil.

Obce Likavka a Martinček sa v súlade s § 34 ods. 5 zákona dohodli, že vykonajú spoločné verejné prerokovanie dňa 2.11.2015 o 16:00 v Kultúrnom dome Likavka.

Podľa prezenčnej listiny sa na VP zúčastnilo 20 osôb:

- 2 predstavitelia samosprávy – starostovia obcí
- 9 predstaviteľov navrhovateľa MONDI SCP, a.s. Ružomberok
- 2 predstavitelia spracovateľa správy EKOS Plus s.r.o. Bratislava

– 7 predstavitelia verejnosti

Diskusia

Starosta Obce Likavka Ing. Marián Javorka vyzval verejnosť na diskusiu, otázky a pripomienky. Vyjadril sklamanie, že o verejné prerokovanie neprejavilo záujem viac obyvateľov.

V diskusii vystúpila Iveta Hatalová. Uviedla, že bolo v prezentácii uvedené, že všetko to bude „fajn“ pokiaľ sa dodržia tie opatrenia. Spýtala sa, kto to skontroluje a čo sa stane, keď sa tieto opatrenia nedodržia.

Odpovedal Mgr. Martin Kovačič ako zástupca spracovateľa správy o hodnotení. Vysvetlil, že prevádzka MONDI SCP funguje v istom legálnom rámci, pričom spomenul viacero relevantných zákonov (zákon o ovzduší, zákon o vodách, o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia atď.) a ich účel. Vysvetlil postup posudzovania vplyvov činnosti na ŽP podľa zákona č. 24/2006 Z.z. ako aj následne povoľovací proces podľa zákona o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia s vysvetlením kompetencie Inšpekcie životného prostredia, predovšetkým v prípade, že nie sú dodržané podmienky vydaných povolení. Poukázal, že nedodržanie podmienok je sankcionované pokutami.

Iveta Hatalová sa ďalej opýtala, aké sú emisie zo spaľovania čierneho kalu (mala na mysli čierneho lúhu).

Odpovedal Mgr. Martin Kovačič ako zástupca spracovateľa správy o hodnotení, ktorý vysvetlil, aké emisie po zmene činnosti poklesnú (TZL, SO₂, CO₂) a aké naopak stúpnu (NO_x, TOC, CO, TRS). Poukázal na príslušnú časť pripravenej prezentácie aj s hodnotami.

Ing. Marianna Matajová ako zástupca navrhovateľa spresnila, že pri spaľovaní čierneho lúhu vznikajú predovšetkým látky SO₂, TRS, NO_x a TZL, ktoré sa aj monitorujú.

Mgr. Martin Kovačič ako zástupca spracovateľa správy o hodnotení upozornil, že okrem hodnôt emisií je dôležité aj to, aký bude mať vplyv zmeny činnosti na stav na „ulici“ teda imisie, ktorých hodnoty boli modelované v imisno-prenosovej štúdii. Vysvetlil na konkrétnych hodnotách imisné limity a namodelované množstvá, pri ktorých poukázal, že sú výrazne pod úrovňou imisných limitov.

Iveta Hatalová sa ďalej zaujímalala o koľko sa zvýši alebo zníži podiel tých zložiek, ktoré spôsobujú zápach.

Mgr. Martin Kovačič ako zástupca spracovateľa správy o hodnotení uviedol hodnoty emisií TRS (vyjadrené ako sírovodík), ktoré predstavujú zápachovú zložku emisií v referenčnom roku 2014 a to vo výške 3,5 t ročne a po zrealizovaní projektu dôjde k navýšeniu na 4,3 t/rok.

Iveta Hatalová položila otázku, či sa teda zápach zvýši.

Ing. Peter Baláž ako zástupca navrhovateľa vysvetlil, postup výroby celulózy a regenerácie lúhov. Vysvetlil, že zložky TRS, ktoré sú vypúšťané pri spaľovaní čierneho lúhu do 200 m vysokého komína a ktorých navýšenie sa predpokladá v spomínanej hodnote 4,3 t/rok nespôsobujú vnímanie zápachu a problém zo strany obyvateľov pre veľký rozptyl týchto látok z vysokého komína. Ďalej vysvetlil, že pri výrobe v rôznych častiach prevádzky vznikajú NCG plyny - sírne zlúčeniny, ktoré vznikajú pri varení buničiny alebo z hustých lúhov, ktoré sú podstatné z hľadiska vnímania zápachu. Tie sú odvádzané na spaľovanie a sú použité ako palivo v kotloch. Nemôžu sa vypustiť do ovzdušia, musia sa spáliť. Vzhľadom na nárast výroby narastie aj množstvo vyprodukovaných NCG plynov, tie sa ale spália, čo teda nemá dopad na zápach. Ak bol pociťovaný zápach, tak to bolo z dôvodu problému s týmto systémom spaľovania. Vylepšovanie systému spaľovania NCG plynov rieši MONDI SCP nie týmto projektom ale ďalším, ktorý je naplánovaný v záujme čo najrýchlejšieho zlepšenie stavu už v budúcom roku na rozdiel od Projektu 2000, ktorého realizácia je naplánovaná v roku 2018. Vyjadril presvedčenie, že po septembrovej celozávodnej odstávke, kedy došlo k viacerým vylepšeniam by mali obyvatelia z pohľadu zápachu cítiť zlepšenie.

Pán, ktorý neuviedol svoje meno položil otázku, či vzhľadom na zvýšenú výrobu celulózy plánuje spoločnosť vybudovať aj nový papierenský stroj.

Ing. Peter Baláž ako zástupca navrhovateľa vysvetlil, že spoločnosť MONDI SCP stále hľadá nové trendy a nové technológie, aby reagovala na trh. Ako spomínal p. Kebísek, pomerne veľké prostriedky z celkovej investície sú plánované na prestavbu vysušovacieho stroja a zvýšenie jeho kapacity, ktorý

umožní vyšší predaj celulózy, ale sú rovnako úvahy o vybudovaní nového papierenského stroja, tak ako bola informácia publikovaná v papierenskom časopise RISI.

Starosta obce Ing. Marián Javorka sa následne, keď neboli ďalšie pripomienky, poďakoval zástupcom spoločnosti MONDI SCP za vytvorenie možnosti odpovedať na otázky, poďakoval sa verejnosti o záujem a verejné prerokovanie ukončil.

Obec Lisková uskutočnila VP dňa 27.10.2015 o 16:00 v Kultúrnom dome Lisková

Podľa prezenčnej listiny sa na VP zúčastnilo 36 osôb:

- 1 predstaviteľ samosprávy – starosta obce
- 13 predstaviteľov navrhovateľa MONDI SCP, a.s. Ružomberok
- 2 predstavitelia spracovateľa správy EKOS Plus s.r.o. Bratislava
- 20 predstaviteľia OZ a verejnosti

V úvode vyjadril Ing. Jozef Murina, starosta obce názor, že je potešiteľné, že spoločnosť MONDI SCP, a.s. sa nezaradila medzi podniky, ktoré svoju činnosť ukončili, naopak, zveľaďujú výrobu a zabezpečujú tak pracovné miesta aj našim občanom.

Diskusia

V diskusii vystúpil ako prvý obyvateľ Fridrich Jurgoš. Uviedol, že by som mal dva postrehy z dnešného stretnutia, prvý postreh je, že je veľmi malá účasť našich občanov a druhý postreh: hodnotí prezentáciu ako dobrú, čo mu však chýba je havarijný plán, pri takýchto veľkých akciách vždy býva, čo si pamätá, tak asi pred 5 rokmi bola havária plynu v Ružomberku, tak sa opýtal, či má MONDI SCP havarijný plán v prípade poruchy.

Na otázku odpovedal Mgr. Martin Kovačič ako zástupca spracovateľa správy o hodnotení, pričom uviedol, že samozrejme, každá takáto prevádzka musí mať havarijný plán v zmysle platnej legislatívy (zákona o prevencii závažných priemyselných havárií). Ten je ale súčasťou samotného povoľovacieho konania. Prevádzka má v súčasnosti platný havarijný plán a následne po zmene ho bude revidovať podľa zákonných požiadaviek a bude schválený v rámci integrovaného povoľovania.

Do diskusie sa prihlásil Ing. Milan Filo, uviedol, že pochádza z Liskovej, v súčasnosti býva v Kalamenoch. Čo sa týka rozptylovej štúdie, chýbajú mu korektné vstupné údaje o emisiách pre maximálne povolené emisné toky. V štúdiu sú uvedené maximálne emisné toky – TZL 20 kg/hod, TRS 6 kg/hod. Lenže tieto zariadenia majú povolené maximálne emisné limity a keď sa tieto limity prepočítajú na maximálne emisné toky, dostaneme TZL viac ako raz toľko - 47 kg a TRS 8,3 kg a tieto hodnoty nie sú uvedené v štúdiu ako maximálne. Chýba mu posúdenie rozptylu rozhodujúcich zdrojov emisií TRS – z havarijných ventilov. Aj keď sa dá namietat', že ventily nie sú stále otvorené skúsenosť má, že úniky sú v poslednom období časté a obťažujú obyvateľov. Toto posúdenie chýba v správe o hodnotení. Chýbajú mu v správe opatrenia na prevenciu a kompenzáciu vplyvov, správa by mala opatrenia obsahovať osobitne pre prípad havárií. Ďalej mu v správe chýba v porovnaní s inými rozptylovými štúdiami korektné vstupné meteo-údaje. Na stranách 115 – 117 je presne tabuľka, ale len za rok 2014, pričom existujú štatistiky aj za dlhšie obdobie. Pričom z tohto vyplýva určenie stupňa stability ako dôležitého údaje pre rozptyl. Najdôležitejšie je posúdiť rozptylové podmienky vo vzťahu k zdraviu. My sami, čo tu žijeme sami vieme, aké sú tu rozptylové podmienky, k tomuto bola spracovaná aj diplomová práca, ktorá hovorí, že týchto inverzných stavov bolo v roku 2014 pozorovaných v 232 dňoch. Vyjadril pochybnosť záverov rozptylovej štúdie.

K hodnoteniu vplyvov na verejné zdravie uviedol, že chýbajú dostatočné údaje o zdravotnom stave (aká je incidencia chronických ochorení?). Iné údaje (demografické, aj o zdravotnom stave) sa dajú nájsť na internete (niektoré na úrovni miest). Uviedol informácie o strednej dĺžke života, pričom pre okres Ružomberok je stredná dĺžka života u mužov aj žien o 1 až 3 roky nižšia ako v okrese Liptovský Mikuláš a nižšia v porovnaní s krajom a SR. Výpovednú hodnotu má aj počet hospitalizácií. Zo štatistiky vyplýva, že nárast hospitalizácií je značný aj oproti Liptovskému Mikulášu aj oproti kraju alebo SR. V roku 2013 bolo v okrese LM 238 a v RBK 306 hospitalizácií.

Ďalej uviedol, že z údajov úmrtnosti na rakovinu možno vidieť, že úmrtnosť v Meste Ružomberok značne prudko rastie. Výpočty rizík v zdravotnej štúdiu je robená na základe rozptylovej štúdie, ktorú nepovažuje za objektívnu vzhľadom k tomu, čo uviedol. K záveru štúdie, že navrhovaná činnosť nepredstavuje zvýšené zdravotné riziko uviedol, že existujú aj zahraničné štúdie najmä z Fínska, ktoré

hovorí o vyššom výskyte ochorení a príznakov chorôb obyvateľov bývajúcich v blízkosti celulózky v porovnaní s obyvateľmi bývajúcimi mimo. Považuje za paradox v porovnaní zahraničných štúdií s predjednanou štúdiou, že iba v Ružomberku je to bez významného vplyvu.

Ďalej uviedol, že existujú aj domáce štúdie. Uviedol že prach z tvrdého dreva je dokázaný karcinogén pre ľudí. Upozornil na existenciu štúdie monitoringu genotoxicity (posudzované riziko ochorenia detí v oblasti Ružomberka a Liskovej a porovnávané s Liptovskou Lúžnou). Podľa tejto štúdie deti z Liskovej sú exponované genotoxickými látkami. Genotoxické látky sú dávané pritom do súvisu so znečistením prostredia najmä z MONDI SCP. Takéto monitorovanie sa robilo aj pre dospelých s obdobnými výsledkami. Monitoring bol robený v roku 1992 a odvtedy sa nevykonával. Štúdiu z roku 1992 považuje za nówum, keďže boli použité metodiky z pracovného lekárstva.

K šíreniu vlhkosti zo zdrojov MONDI SCP a jej vplyvu na tvorbu námrazy a inverzie uviedol, že modelovanie závisí na kvalite vstupných dát a práve v tejto štúdii boli vyhodnocované spomínané stupne stability ovzdušia, čiže rozptyľové podmienky. Uviedol, že v štúdii je síce konštatované, že vplyv tepla na početnosť inverzií je malý ale upozornil, však že v štúdii je konštatovaná dôležitá skutočnosť a to, že teplo spôsobuje stabilizáciu atmosféry, teda inými slovami zhoršenie rozptyľových podmienok. Je tu konštatované, že toto sa deje do vzdialenosti 3-4 km, čo by mohlo aj byť. Vyjadril otázku, prečo nebol hodnotený vplyv zatienenia vodnými vlečkami vodných pár na zdravie obyvateľstva. Všetci vieme, že tam, kde nechodí slnko, chodí lekár. K tvorbe námrazy uviedol, že pri teplote -10 st.C - vieme čo sa robí - je zasnežené okolie v oblasti zatienenia. Následne pustil video so zábermi oblohy nad Ružomberkom.

Na stanovisko reagoval Mgr. Martin Kovačič ako zástupca spracovateľa správy. Uviedol: zareagujem, ďakujem za Váš názor, ale nesúhlasím, pomiešali ste jablká s hruškami, pôjdem postupne. Spochybnenie rozptyľovej štúdie – nesúhlasím, vypracoval ju Dr. Szabó – jeden z mála odborne spôsobilých osôb, je jednoznačne najskúsenejší a najväčší expert, bývalý riaditeľ SHMÚ, poradca ministra životného prostredia pre problematiku imisno-prenosového posudzovania. Nemal by odvahu spochybňovať jeho výber stupňa stability alebo samotné výstupy. K poznámke, že boli použité korektné vstupné údaje pre imisné posúdenie vysvetlil, že pre modelovanie budúceho stavu boli použité požiadavky podľa nových BREF limitov, ktoré musí riešenie spĺňať a ktoré budú platiť od roku 2018 a ktoré sú prísnejšie ako limity platné pre súčasný stav, ktoré bral do úvahy p. Filo. Teda posúdenie bolo robené na základe oveľa prísnejších kritérií ako sú dnešné limity a preto mu možno nesedia niektoré čísla.

Ing. Milan Filo zareagoval otázkou, či nové limity v BREF dokumentoch sú dané aj koncentračne, v mg/m³ a či sú v správe uvedené ?

Mgr. Martin Kovačič ako zástupca spracovateľa správy vysvetlil, že nové limity v BREF dokumentoch sú uvedené aj koncentračne a sú uvedené aj v správe o hodnotení. Rovnako sú uvedené aj merné limity (pôvodne boli v starom BREF dokumente len merné limity). Ešte raz upozornil, že v čase nábehu projektu už budú platiť nové limity a preto sa pri posudzovaní vychádzalo z nových hodnôt platných od roku 2018.

Ing. Milan Filo zareagoval, že uvedené asi prehliadol a poďakoval za vysvetlenie.

Mgr. Martin Kovačič ako zástupca spracovateľa správy sa vyjadril k pripomienke podľa ktorej chýbajú údaje v rozptyľovej štúdii z únikov z bezpečnostných ventilov, vysvetlil že, napriek tomu, že úniky možno čuchom cítiť, jedná sa o úniky, ktoré z pohľadu posudzovania nie sú rozhodujúce zdroje TRS, pretože trvajú v rozmedzí medzi 20 sekúnd až 2 minútami a majú krátkodobý vplyv. Pre rozptyľ nemajú relevanciu, relevantný vplyv majú dĺžky trvania, ktoré sa približujú k 60 minútam. A preto sa nedajú zapracovať.

Ing. Milan Filo zareagoval, že s takýmto tvrdením jednoznačne nesúhlasí, pretože tie koncentrácie sú vysoké a obťažujúce. Ku krátkodobosti uviedol, že ak v Liskovej cítiť smrad od polnoci do obeda nasledujúceho dňa – to krátkodobé byť nemôže.

Mgr. Martin Kovačič ako zástupca spracovateľa k ďalším pripomienkam p. Fila, podľa ktorých nie sú použité korektné vstupné meteorologické údaje, že z hľadiska stupňa stability ovzdušia mal byť použitý iný stupeň, vysvetlil, druhy stabilít, ktoré používa metodika a pre hodnotenie bol použitý druhý najnepriaznivejší stupeň zo 6-rozsahovej škály. P. Szaba nemôže spochybňovať. Pre samotné hodnotenie nie je podstatné, v akom rozsahu sú v správe opísané rôzne stupne stability a opis

meteosituácie, pre hodnotenie imisného stavu to nie je relevantný údaj, model na základe, ktorého sa definuje imisná situácia vychádza z certifikovaného programu a pre každý stupeň stability sa používajú všetky smery a rýchlosti vetra. Pokiaľ ide o diplomovú prácu p. Babalovej uviedol, že, v princípe platí, že z hľadiska výstupu imisno-prenosového posúdenia, závery z diplomovej práce nie sú v tejto veci relevantné.

Ing. Miloslav Čurilla ako zástupca navrhovateľa doplnil za navrhovateľa k otázke štúdie dopadu na zdravie obyvateľstva, že nie je korektné operovať z výsledkami zo štúdie z roku 1992. Upozornil, že nikto nechce spochybňovať výsledky tejto štúdie, ale monitorovala úplne iné obdobie. Od toho roku spoločnosť investovala 600 mil. eur a zásadným spôsobom zmenila technológiu a vplyv na ekologickú situáciu. Pripomenul obdobie peny vo Váhu, obťažujúci intenzívny zápach, spaľovanie uhlia na Sóle. Ospravedlnil sa za tie obťažovania zápachom, ktoré sa stali v súvislosti so skúšobným nábehom RK3. Upozornil, aby sa používali korektné údaje a nie také z minulosti, ktoré už neplatia.

RNDr. Iveta Drastichová ako spracovateľka štúdie HIA upozornila, že vypracovala štúdiu presne podľa vyhlášky č. 233/2014 (sama sa podieľala na príprave tejto vyhlášky). Nesúhlasí s tvrdením, že zhodnotenie zdravotného stavu obyvateľstva je neúplné a nedostatočné. Upozornila, že porovnanie bolo vykonané za 10 rokov – od r. 2004 do 2013 a nie za 2-3 roky ako bolo tvrdené. K tvrdeniu, že nebol braný do úvahy výskyt chronických ochorení sa vyjadrila, že aj karcinogénne ochorenia sú chronické, že vybrala v štúdiu 3 najdôležitejšie druhy ochorení: obehová sústava, respiračné ochorenia a karcinogénne ochorenia, vychádzala aj z údajov, ktoré citoval aj p. Filo. Čo sa týka toho, že v štatistikách je omnoho väčší výber ochorení, vybrala len tie ochorenia ktoré k produkovaným chemickým látkam majú význam a sú relevantné (nie napr. kožné ochorenia).

Vo veci uvedeného trendu úmrtnosti na rakovinové ochorenia upozornila, že taký trend aký bol p. Filom ukázaný môže ukázať ktorákoľvek obec v SR, pričom ide o celosvetový trend, že úmrtnosť na rakovinu vzrastá. Ide o vyvolávanie paniky. Čo sa týka biomonitoringu, nevie si predstaviť, ktorá látka by sa mala monitorovať v moči, krvi, vo vlasoch.

Predpisy (nariadenie vlády 300/2007) definujú presne, ktoré látky sa majú hodnotiť podľa ich expozície. Hodnotenie strednej dĺžky života rovnako v štúdiu je možné nájsť. K štúdiu genotoxicity uviedla, že v štúdiu použitú metodiku z pracovného lekárstva nepovažuje za šťastnú, pretože sa používa v pracovnom lekárstve, kde sa priamo pracuje s nebezpečnými chemickými látkami v koncentráciách na úrovni limitu, ktoré môžu spôsobovať mutácie, nie však s látkami v ovzduší, ktorých koncentrácie sú nízke.

Ďalej uviedla, že ak sa hovorí o výskyte príznakov v zahraničných štúdiách – p. Filo neuvádza aké boli koncentrácie, ak boli koncentrácie vysoké, tak vplyvy na zdravie môžu byť, takže z tohto hľadiska sú tvrdenia vytrhnuté z kontextu a zavádzajúce.

Ďalej spresnila, že hodnotila 24 látok (ťažké kovy, dioxíny, TRS, florovodíky), maximálne/priemerné koncentrácie, na deti, dospelých, rôzne lokality (16 lokalít) aj Liskovú a na základe komplexného hodnotenia dospela k záveru za ktorým si stojí a to, že navrhovanou zmenou nedôjde k významnému zvýšeniu zdravotného rizika.

Mgr. Martin Kovačič ako zástupca spracovateľa uviedol, že neexistuje prevádzka, ktorá by nemala negatívny vplyv. Podstatné je či negatívny vplyv prekračuje hranicu, kedy sa vplyv stáva neprimeraným alebo významným rizikom. Štúdia obsahuje limity podľa SR a EU legislatívy.

PaedDr. Mojmír Šrobár v diskusii nadviazal na p. Čurilla a viedol, že žijeme tu s našimi rodinami, chceme, aby nemali vážne choroby. Poprosil nového riaditeľa MONDI SCP, aby zlé veci sa obmedzili, sú tu prítomní poslanci, ktorí budú rozhodovať, bol by rád, aby bola medzi nami spolupráca, aby sme si pomohli, na zlom sa pracuje, na dobré sa čaká.

Ing. Miloslav Čurilla ako zástupca navrhovateľa ubezpečil občanov, že je v záujme MONDI SCP minimalizovať negatívne vplyvy, nie je zámerom zvyšovať zaťaženie, skôr naopak, chceme to obmedziť, aby ste to nepociťovali, samozrejme nikdy náš závod nebude voňať, ale od rokov 2003 až 200 bolo vykonané citeľné zlepšenie. Problematika zápachu z CNG plynov - je cieľ aby nedošlo k obťažovaniu. Čo sa týka spolupráce, ďakuje za ponúknutú ruku, bude na to reagovať, osobne sa zasadí o zlepšenie spolupráce.

Ing. Jozef Murina, starosta obce Lisková uviedol, že si praje, aby spolupráca bola aspoň taká, ako s mestom Ružomberok, myslí si, že okolité obce by sa nemali posudzovať inak ako mesto.

Rastislav Hradský, obyvateľ Liskovej a poslanec obecného zastupiteľstva uviedol, že nadviaže na predrečníkov, že je to bezprostredná blízkosť – kde končí MONDI SCP, začína obec. Prevládajú tu vplyvy západných vetrov, sme lokalita, ktorá je maximálne dotknutá. Aj keď boli vplyvy podané na úrovni, vieme, že aj chlieb má dve kôrky - zamestnanosť aj obyvateľov Liskovej ale na druhej strane je veľká environmentálna záťaž. Včera som bol na prerokovávaní v Ružomberku – nebolo tam oveľa viac ľudí. Tieto veci sú moc odborné, zástupcovia MONDI SCP boli aj na zasadnutí nášho obecného zastupiteľstva. Vypočuli si aj nepríjemné veci. Ste v Top 20 alebo 15 podnikov na Slovensku. Smerujem na spoluprácu s Liskovou, sme v pozícii prosebníkov, do budúcnosti - boli by sme radi, ak by medzi nami bola nejaká ročná dohoda na plánované akcie, aby sme už v roku 2016 začali nejakou konkrétnou spoluprácou. Ako pozitívom uviedol niektoré údaje o výhodnom zdanení nehnuteľností v katastri obce Lisková. Uvítal by, aby sa vytvorila nejaká pracovná skupina zo zástupcov oboch strán, aby sme začali ako partneri a ako susedia.

Ing. Miloslav Čurilla ako zástupca navrhovateľa uviedol, že ďakuje za návrh, ak sa máme baviť o environmentálnych vplyvoch je nekorektné, ak sa bavíme o daniach, aké ste dane vyrúbili, také platíme. Pánu starostovi ponúkol pomocnú ruku s cieľom vytvoriť priestor na diskusiu o spolupráci. Tento čas tu je však určený na otázky životného prostredia.

Ing. Rastislav Šaravský uviedol, že tu je predseda združenia Ochrana ovzdušia dolný Liptov. Chce reagovať na Ing. Čurilla: ako hodnotil genotoxicitu. Spresnil, že v štúdiu z roku 1993 išlo o genotoxickú analýzu periférnych lymfocitov, ktorú robil lekár prof. Sršeň. Zo štúdie vyšlo, že deti z Liskovej mali najväčšie percento zmeny buniek. Uviedol, ako jednu z možných príčin aj MONDI SCP, lekár povedal, že by bolo dobré, aby sa zopakovala štúdia po 4 rokoch, nestalo sa tak, žiadali sme fakultnú nemocnicu v Martine, aby v štúdiu pokračovali, ale dostali zamietavú odpoveď. Pociťujú deficit, že štátne zariadenia nepokračujú. Chcem kvitovať vzťahy z roku 2004 a spoločné stretávanie. Už v roku 2004 bol sklamaný, že zdravotná štúdia bola vykonaná až na apel. Je sklamaný, že v správe nevidí žiadne hodnotenie na zdravie až v prílohe. 13.6.2015 bol identifikovaný zápach k čomu boli aj rokovania. V tej súvislosti zistili, že prebieha skúšobná prevádzka RK3 a že dostal informáciu, že v skúšobnej prevádzke neplatia emisné limity čo považuje za divné. Volal aj na zriadenú Zelenú linku, kde je len záznamník, potom som volal p. Čurillovi, že čo máme robiť? Vyjadril sa, že nevidí funkčný varovný systém, kedy by niekto vyhlásil v čase zápalu čo majú obyvatelia robiť (cez starostov, poverené osoby, obecným rozhlasom). Rokovania boli aj o tejto téme, pričom MONDI SCP uviedlo, že bude aj tu hľadať riešenie.

Ing. Miloslav Čurilla ako zástupca navrhovateľa sa vyjadril, že nechcel sám začať o spolupráci, váži si angažovanosť p. Šaravského, dnes sa vzájomná spolupráca a komunikácia zlepšila, našli sme si k sebe cestu, spoločné rokovania slúžia pre dobro oboch strán. Poďakoval sa za to, že občianske združenie a p. Šaravský hľadá riešenia pre všetkých v Liskovej. Verí že spolupráca bude pokračovať aj naďalej.

Mgr. Martin Kovačič ako zástupca spracovateľa správy k pripomienke p. Šaravského podľa ktorej nenašiel informácie v správe o vplyve na zdravie spresnil, že v správe na stranách 184 – 193 sú celkovo vplyvy na obyvateľstvo, na str. 187 -192 je samostatná kapitola týkajúca sa vplyvu na zdravie, kde sú skoncentrované informácie zo zdravotnej štúdie, ktorá sama o sebe ma cez 100 strán a je nedeliteľnou súčasťou správy.

Ešte k pripomienke p. Fila ohľadom chýbajúceho hodnotenia a opatrení vo vzťahu k haváriám uviedol, že prevádzka má schválený havarijný plán, pričom zmenou prevádzky sa nemenia postupy, nepribúdajú nové chemické látky, nemenia sa také podstatné parametre aby boli potrebné nové opatrenia vo vzťahu k schválenému havarijnému plánu.

Ing. Milan Filo uviedol pripomienku na RNDr. Drastichovú – k 2-3 rokom, trvá, že vyhodnocovala len 2 roky, nie dlhodobý trend. Ku genotoxite uviedol, že práve za nívum profesora Sršňa považuje, že použil metodiku, ktorá sa uplatňuje pri pracovnom lekárstve. Čo sa týka úmrtnosti, môžeme si spraviť trendy aj v iných mestách. Pozrel si aj Liptovský Mikuláš, asi by bolo vhodné ho tam dať. V určitom období bola v LM vyššia ako v RBK, potom sa to preklopilo a je to naopak. K tým haváriám – osobne si myslím, že ak niečo predpisuje vyhláška alebo zákon, tak by to tam malo byť, v tej časti to nie je (nepostrehol, že by sa to malo týkať len nových prevádzok).

RNDr. Iveta Dastichová ako spracovateľka HIA uviedla, že v texte posudku je opísané, že hodnotenie je za 10 rokov, do tabuľky v správe uviedla pre ilustráciu aspoň tri roky. Ku štúdiu genotoxicity ešte uviedla, že chápe, že sa bojujete o zdravie detí a však tak ako aj prof. Sršeň nezistil čo môže spôsobiť

chromozómové aberácie, tak k tomu by ste sa dopracovali aj teraz, pretože na zdravie majú vplyv viaceré faktory nie len životné prostredie a ovzdušie, ale aj pracovné prostredie, spôsob života, genetické faktory, zdravotná starostlivosť. Ak sa aj spraví nanovo genetická štúdia, nie je jasné čo s výsledkami takejto štúdie. Upozornila, že limit pre dospelých použil prof. Sršeň pre deti.

Jana Tomková uviedla, že je laik, že podrobne všetkému nerozumie, uviedla, že Ružomberok patrí medzi najviac znečistené oblasti na Slovensku, v Liskovej nepozná rodinu, v ktorej by nebol niekto postihnutý rakovinou. Potešila sa teraz, keď počula, že modernizáciou sa ajlepší životné prostredie, ale súčasne vyšlo zo štúdie, že aj pri optimálnom stave bude životné prostredie zhoršené. Takže to znamená, že v Liskovej budeme zase viac chorí. Jej syn sa musel vyst'ahovať, oni chcú aby tu ľudia ostali. Robme dačo pre to, aby sa ŽP nezhoršovalo. Je potrebné robiť také projekty, ktoré zlepšia ŽP a nie zhoršia.

Mgr. Martin Kovačič ako zástupca spracovateľa správy upozornil, že vplyv zmeny prevádzky je jednak limitovaný a jednak vplyvov na ŽP je viacero z viacerých zdrojov okrem samotného MONDI SCP. Podľa rozptylových modelov aj z minulosti priamy vplyv na ovzdušie z MONDI SCP je niekde na úrovni 15% (pri zlých rozptylových podmienkach). Významný vplyv je tu práve z dopravy, tá nemá rozptyl z komína vysokého 200 m a ďalší vplyv je z lokálnych kúrenísk (nie sú regulované, nemajú filtre ...). Kvalitu ŽP si do veľkej miery viete ovplyvniť aj sami (napr. lokálnymi kureniskami). Uviedol, že obchvat Mesta (D1/R1) by výrazne pomohol stavu znečistenia ovzdušia.

Jana Tomková upozornila, že obec tým občanom, ktorí mali elektrické alebo plynové kúrenie dala úľavu na dani z nehnuteľnosti, aby sme si chránili životné prostredie.

Ing. Ján Kolík z Ružomberka uviedol, že od r. 2009 do r. 2013 došlo k zvýšeniu emisií TZL o viac ako trojnásobok a chcel sa opýtať kedy dôjde k podstatnému vplyvu na zdravie ľudí a na životné prostredie. Koľko musí byť tých znečisťujúcich emisií vypustených do ovzdušia, aby to malo nejaký vplyv na ŽP?

Mgr. Ing. Miroslav Zuberec ako zástupca navrhovateľa uviedol, že ak si zoberieme štatistiky od r. 1993, tak kým kapacita výroby približne lineárne rastie, tak celkový súčet množstva emitovaných emisií NOx, SOx, TRS, TZL exponenciálne klesá, čo je spôsobené predovšetkým implementáciou nových technológií novými investíciami (uviedol graf). Medziročne môže dochádzať štatisticky aj k nárastom alebo aj poklesom celkových emisií, avšak dlhodobý trend je klesajúci a veľmi priaznivý. Poukázal na efekt projektu Impulz v minulosti, kedy výrazne poklesli emisie niektorých látok. Navyšovanie výroby má aj ekonomický efekt, ale prináša aj modernizáciu. Ku genotoxicite uviedol, že aj Mesto Ružomberok sa zapodievalo zdravotnými štúdiami, ale dospelo k záveru, že spracovanie štúdie nie je v schopnosti samosprávy, ale je to skôr úloha pre štátne inštitúcie a na dlhodobé obdobie a nie ako súčasť posudzovania v takomto projekte súkromnou spoločnosťou.

RNDr. Iveta Drastichová ako spracovateľka HIA ešte upozornila na skutočnosť kedy dochádza k vplyvu na zdravie. Uviedla, že počítala zdravotné riziká z koncentrácií látok, ktorú prepočítavala na priemernú dennú dávku na ľudí a tá sa porovnáva s referenčnou koncentráciou, ktorú udáva WHO, ktorá ich určuje z veľkého množstva celosvetových štúdií.

Ing. Ján Kolík upozornil, že vníma dáta spomínané p. Zubercom, že sa jedná o mernú produkciu emisií prepočítanú na tonu vyrobeného produktu. Tá síce môže klesať ale v absolútnej hodnote dochádza k nárastu.

V nasledovnej diskusii bolo vysvetlené zo strany p. Mgr. Martina Kovačiča ako zástupcu spracovateľa, že graf p. Zuberca prezentoval pokles emisií v absolútnych hodnotách. Rovnako aj v tejto hodnotiacej správe je uvedené, že dochádza k zníženiu množstva niektorých emisií (TZL, SOx) nie však všetkých. Upozornil, že v 2 kľúčových zlúčeninách - emisiách SOx TZL dôjde v absolútnych číslach o 36 t/rok (TZL) a o 98 t/rok (SOx).

Ing. Ján Kolík namietal, že pri iných emisiách dochádza pri projekte k nárastu. Uviedol grafy emisií a príslušné limity.

Mgr. Martin Kovačič upozornil, že dôležitý je spád (vo forme imisií), ktorý reálne spadne, nie len emisie. A úroveň imisií už pri uvažovaní najhoršieho stavu je pod zákonnými limitmi.

Mgr. Ing. Miroslav Zuberec ako zástupca navrhovateľa uviedol, že tak dokonalý projekt, ktorý vo všetkých ukazovateľoch len zlepšuje ŽP asi nenájdeme, ale dôležitý je dlhodobý trend, kedy v prípade MONDI SCP je dobrý o čom svedčil aj ukázaný graf.

Ing. Jozef Murina, starosta obce Lisková v závere uviedol, že každý mal možnosť vyjasniť si problematiku, že tému dnešného rokovania sme vyčerpali, mal každý možnosť vyjadriť svoj názor a pripomienky, poďakoval za účasť a verejné prerokovanie ukončil.

Z verejných prerokovaní boli urobené aj zvukové záznamy. Písomné záznamy boli doručené na MŽP SR OEP spolu s prezenčnou listinou s podpismi účastníkov verejných prerokovaní.

4. Stanoviská, pripomienky a odborné posudky predložené k správe o hodnotení

Do doby vypracovania záverečného stanoviska boli na príslušný orgán doručené nasledovné písomné stanoviská k navrhovanej činnosti.

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR list č. 24461/2015 zo dňa 29.10.2015

konštatuje, že navrhovateľ je majoritným odberateľom domácej produkcie listnatého dreva a že aj v súvislosti s nárastom spotreby drevnej hmoty je predpoklad stabilizácie príp. navýšenia pracovných miest u navrhovateľa ale aj lesohospodárstve. Navrhuje dopravné zaťaženie pochádzajúce z nárastu produkcie buničiny preniesť na železničnú dopravu čím sa redukujú negatívne vplyvy na cestnú infraštruktúru, osobnú dopravu aj obyvateľstvo. Odporúča realizáciu posudzovanej činnosti za dodržania podmienky, že nedôjde k záberu pôdy z poľnohospodárskeho alebo lesného fondu a zmeny si vyžadujú úpravy výlučne v priestoroch jestvujúcich priemyselných areálov umiestnených v súlade s ÚPD.

Ministerstvo životného prostredia SR , Sekcia vôd list č. 46404/2015 (3238/2015-6.1) zo dňa 5.11.2015 – k navrhovanej činnosti z vecnej pôsobnosti sekcie vôd nemá žiadne pripomienky.

Slovenská inšpekcia životného prostredia Inšpektorát životného prostredia Inšpektorát životného prostredia Žilina, list č. 7910-32129/77/2015/Pat zo dňa 3.11.2015. Ako povoľujúci orgán v stavebnom konaní pre vydanie stavebného povolenia súhlasí s realizáciou posudzovanej činnosti za splnenia nasledujúcich podmienok:

1. Stavebník predloží projektovú dokumentáciu pre vydanie stavebného povolenia v štádiu jej spracovania, ešte pred podaním žiadosti o vydanie stavebného povolenia, na vyjadrenie inšpekciei.
2. Prevádzkovateľ po úspešnom skončení posudzovania vplyvov na ŽP predloží inšpekcii žiadosť o vydanie zmeny integrovaného povolenia pre predmetnú prevádzku, súčasťou ktorej bude stavebné povolenie na predmetnú stavbu.
3. Odľučovacie zariadenia na ochranu ovzdušia musia spĺňať emisné limity podľa Vykonávacieho rozhodnutia komisie z 26.09.2014, ktorým sa podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 2010/75/EÚ stanovujú závery o BAT pri výrobe buničiny, papiera a lepenky. Emisné limity určené v integrovanom povolení platia len do doby ukončenia skúšobnej prevádzky pece na vápno a regeneračného kotla RK3. Po ukončení skúšobnej prevádzky, ktorá je povolená do 31.03.2016 budú emisné limity prehodnotené v zmysle citovaného Vykonávacieho rozhodnutia a pre obidve zariadenia budú prepočítavané na referenčný obsah kyslíka 6 %.
4. V procese spracovania dokumentácie pre vydanie stavebného povolenia riešiť technické požiadavky na reprezentatívne meracie miesta na tých výduchoch z prevádzky, ktoré budú zmenami v rámci Projektu 2000 dotknuté, ako aj SČOV Hrboltová. Ich umiestnenie a výška musia zabezpečiť podmienky pre rozptyl emisií znečisťujúcich látok v zmysle požiadaviek vyhlášky č. 410/2012 Z.z. a po zábehu technológie musia byť vykonané oprávnené merania emisií, ktoré potvrdia dodržiavanie určených emisných limitov pre tie znečisťujúce látky, ktoré nie sú kontinuálne merané.
5. Upozorňujeme na skutočnosť, že na bieliarni a vo výrobe ClO₂ je prevádzkovateľ povinný od 01.01.2016 stanovovať chlór a oxidy chlóru vyjadrené ako Cl, nie ako anorganické zlúčeniny chlóru vyjadrené ako HCl. Plynné anorganické zlúčeniny chlóru sa budú stanovovať ako HCl.
6. V PD žiadame podrobne rozpracovať, o koľko sa zvýši množstvo CNCG a DNCG plynov z 3 doplnených varákov a či zariadenia, ktoré sú určené na núdzovú prevádzku budú kapacitne postačovať na zneškodnenie týchto plynov v prípade výpadku zariadenia, ktoré je prednostne určené na ich zneškodnenie. V PD žiadame rozpracovať, aké množstvo koncentrovaných CNCG plynov sú príslušné uhlíkové filtre schopné zachytiť, kým dôjde k nasýteniu ich aktívnych centier

a počas akej doby. U SOG plynov žiadame uviesť, ako sa bude postupovať v prípade vzniku poruchy na metanolovom systéme a pri nemožnosti spálenia SOG v kotle na biomasu.

7. V PD žiadame podrobne rozpracovať pre časť kyslíková delignifikácia vplyv skrátenia retenčného času materiálu v kyslíkových reaktoroch o 6 minút na obsah lignínu, či nebude potrebné dobudovať nový reaktor, resp. v bieliarni použiť vyššie množstvo bieliacich činidiel, ktoré budú mať vplyv na kvalitu odpadovej vody z bieliarne.
8. V žiadosti o vydanie IP podrobne uviesť zoznam všetkých nových chemických látok, ktoré sa budú v procese výroby používať a k žiadosti o vydanie IP priložiť ich karty bezpečnostných údajov.
9. Miesta zaobchádzania so znečisťujúcimi látkami a nebezpečnými odpadmi musia byť vyhotovené v súlade s platnými právnymi predpismi na úseku ochrany vôd ako nepriepustné, chemicky odolné voči používaným chemikáliám, s možnosťou vizuálnej kontroly netesností nádrží a s možnosťou zachytenia úniku znečisťujúcej látky. Chemickú odolnosť podláh a manipulačných miest dokladovať príslušnými certifikátmi.
10. K žiadosti o vydanie zmeny IP bude potrebné predložiť aj východiskovú správu podľa § 8 zákona o IPKZ.

Okresný úrad Žilina, Odbor starostlivosti o životné prostredie oddelenie správy vôd a vybraných zložiek životného prostredia kraja, list č. OU-ZA.OSZP2/2015/037122/Gr zo dňa 27.10.2015 – *za úsek ochrany ovzdušia konštatuje*, že vzhľadom na uvedené podrobné spracovanie a hodnotenie podmienok pri náraste výroby nemá žiadne pripomienky. Ďalej uvádza, že je potrebné zabezpečiť dodržanie emisných limitov všetkých ZL vypúšťaných do ovzdušia a tiež zápachajúcich látok unikajúcich u výroby a odľučovacie zariadenia musia pri náraste výroby zabezpečiť čistenie odpadových plynov tak, aby boli dodržané zákonné požiadavky na ochranu ovzdušia na všetkých zdrojoch znečisťovania ovzdušia. *Za úsek odpadového hospodárstva* - nemá žiadne pripomienky. Celkové stanovisko orgánu – ďalšie pripomienky nemá.

Okresný úrad Ružomberok, Odbor starostlivosti o životné prostredie list č. OU-RK-OSZP-2015/008370-002 OO zo dňa 29.10.2015 – Z hľadiska *ochrany ovzdušia* uvádza nasledovné pripomienky:

- že skúšobná prevádzka Regeneračného kotla (RK3) a Pece na vápno (PV) je v skúšobnej prevádzke, ktorá končí až 31.3.2016 a teda nie sú známe výsledky komplexného vyhodnotenia a teda nemožno dospieť k záverom, že realizáciou posudzovanej činnosti dôjde k poklesu celkovej emisie TZL a približne k zachovaniu celkovej emisie SO₂ oproti predchádzajúcemu roku. Konštatuje, že stavba RK3 a PV nie sú súčasťou hodnoteného zámeru rozšírenia výroby buničiny a že v skutočnosti dôjde k navýšeniu hm. tokov jednotlivých ZL z dotknutých zdrojov znečisťovania ovzdušia, ktoré bude primerané nárastu produkcie výroby buničiny,
- že k záverom vyplývajúcim z rozptylovej štúdie je potrebné pristupovať značne opatrne, pretože imisno-prenosové posudzovanie rozptylu ZZL zo zdrojov v Ružomberku a okolí je veľmi problematické a modelové výpočty pre hodnotenie kvality ovzdušia sú značne nepresné, čo dokazuje porovnanie výstupov RŠ pre oblasť Ružomberka za posledných 20 rokov s reálnymi na AMS nameranými hodnotami imisí,
- ďalej uvádza, že podmienky P1 až P5 uvedené v Emisno-technologickej štúdii č. 02/2015 Ing. Hlaváča CSc. budú zapracované do podmienok jednotlivých súhlasov na zmenu technologického zariadenia predmetných zdrojov znečisťovania ovzdušia orgánom štátnej správy ochrany ovzdušia,
- v závere konštatuje, že technologické zmeny v súvislosti s navýšením výroby buničiny uvedené v SoH sú v súlade s požiadavkami legislatívy platnej na úseku štátnej správy ochrany ovzdušia v SR a EÚ.

Okresný úrad Ružomberok, Odbor starostlivosti o životné prostredie list č. OU-RK-OSZP-2015/008391-002 OH zo dňa 20.10.2015 – nemá pripomienky. Z hľadiska *odpadového hospodárstva* uvádza všeobecnú podmienku nakladať s odpadmi v súlade s platnou legislatívou.

Okresný úrad Ružomberok, Odbor starostlivosti o životné prostredie list č. OU-RK-OSZP-2015/008415-002 zo dňa 12.10.2015 z hľadiska *štátnej vodnej správy* nemá pripomienky a uvádza len všeobecné podmienky vyplývajúce z právnych predpisov v danej oblasti.

Okresný úrad Ružomberok pozemkový a lesný odbor, list č. OU-RK-OSZP-2015/008336-13K zo dňa 28.10.2015 – nemá pripomienky, konštatuje, že nedôjde k odňatiu pôdy z poľnohospodárskeho alebo lesného fondu.

Okresný úrad Ružomberok, Odbor krízového riadenia, list č. OU-RK-OSZP-2015/008973-02 zo dňa 13.11.2015 – nemá z hľadiska záujmov civilnej ochrany pripomienky a súhlasí so zámerom.

Okresný úrad Ružomberok, Odbor cestnej dopravy a pozemných komunikácií, list č. OU-RK-OSZP-2015/008521-2 zo dňa 15.10.2015 – uvádza jednu pripomienku – prerokovať s vlastníkmi pozemných komunikácií ktorí zabezpečujú ich údržbu v predmetnej oblasti zvýšenie možnosti tvorby námrazy na týchto komunikáciách, pretože to môže viesť k zvýšeniu nákladov na ich údržbu.

Okresné riaditeľstvo hasičského a záchranného zboru v Ružomberku, list č. ORHZ-RK1-408/2015 zo dňa 5.11.2015 – nemá pripomienky z hľadiska ochrany pred požiarmi.

Žilinský samosprávny kraj, odbor dopravy a územného plánovania, list č. 05686/2015/ODaÚP-2 zo dňa 5.11.2015 – z hľadiska súladu s Územným plánom veľkého územného celku Žilinského kraja nemá pripomienky.

Slovenský vodohospodársky podnik, š.p. Riaditeľstvo Odštepného závodu Piešťany, list č. CZ27454/25921/230/2015 zo dňa 22.10.2015 – nemá zásadné pripomienky k správe o hodnotení pretože navrhované zmeny nemajú nepriaznivé dopady na vodné pomery, nebude potrebná úprava kvantitatívnych a kvalitatívnych parametrov na odtoku s SČOV Hrboltová a povolené odoberanie povrchovej vody nebude prekročené.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Liptovskom Mikuláši, list č. 2015/01534-02/338-MUDr. Hudák zo dňa 20.10.2015 – súhlasí so správou o hodnotení, v závere stanoviska konštatuje, citujem: „Na základe vykonaného hodnotenia vplyvov na verejné zdravie a za predpokladu, že počas prevádzky MONDI SCP, a.s. a SČOV Hrboltová budú po zvýšení výroby buničiny na 1996 ADT/ deň dôsledne dodržiavané schválené technologické postupy, limity dané príslušnými legislatívnymi predpismi, vydané rozhodnutia o integrovaných povoleniach a súčasne budú vykonané všetky navrhnuté opatrenia, je posudzovaný „Projekt 2000 v MONDI SCP, a.s., Ružomberok“ hodnotený bez významného vplyvu na zdravie dotknutých obyvateľov a preto navrhovaná zmena výrobných kapacít v MONDI SCP, a.s. je odporúčaná. Na základe uvedeného možno vplyv navrhovanej zmeny na obyvateľstvo celkovo hodnotiť ako únosný a akceptovateľný.

V porovnaní s variantom 0 s niektorými priaznivejšími/miernejšími vplyvmi má variant 1 pozitíva ako zlepšenie imisnej situácie v lokalite SČOV, zníženie celkového hluku uvoľňovaného do vonkajšieho prostredia z technológie výrobného areálu a ďalšia stabilizácia významného počtu pracovných miest.

Na základe komplexného posúdenia možno konštatovať, že realizácia navrhovanej zmeny (variant 1) sa z pohľadu všetkých posudzovaných aspektov, t.j. environmentálnych, technicko-technologických, ako aj socio-ekonomických, pri rešpektovaní navrhnutých zmiernujúcich opatrení, všetkých legislatívnych požiadaviek na ochranu životného prostredia a zdravia obyvateľstva a požiadaviek vydaných rozhodnutí a súhlasov, javí ako environmentálne akceptovateľný variant (t.j. bez podstatného nepriaznivého vplyvu na ŽP alebo zdravie obyvateľstva, čo preukázali imisno-prenosové posúdenie, hluková predikcia, hodnotenie zdravotných rizík, nezávislé hodnotenie vplyvu vypúšťaných odpadových vôd, primerané posúdenie vplyvov na NATURA 2000, a pod.

Na základe vyššie uvedeného RÚVZ so sídlom v Lipt. Mikuláši odporúča, za predpokladu dodržania všetkých legislatívnych požiadaviek a dodržania podmienok na zmiernenie nepriaznivých vplyvov na zdravie uvedených v Hodnotení vplyvu na verejné zdravie „Projekt 2000 v MONDI SCP, a. s. Ružomberok“, realizovať.“ Vo svojom stanovisku uvádza odporúčania na zmiernenie nepriaznivých vplyvov na zdravie nasledovne:

- uskutočniť plánované zvýšenie množstva privádzaného vzduchu do aeračného systému v SČOV Hrboltová a zabezpečiť tak zlepšenie kyslíkových pomerov počas čistenia odpadových vôd,
- vytvoriť dvojstupňové pranie odpadovej vzdušiny v skrúpacích zariadeniach plynov na odbúranie H₂S, metylmerkaptánu, dimetylsulfidu a dimetyldisulfidu (táto investícia sa bude realizovať nezávisle od Projektu 2000),
- zabezpečiť monitorovanie a vhodné dávkovanie makronutrientov (najmä fosforu) počas biologických procesov SČOV,
- sledovať dodržiavanie požadovaných emisných limitov počas prevádzky ako doteraz,

- naďalej monitorovať koncentrácie imisíí H₂S v ovzduší a pokračovať s oboznamovaním obyvateľov s ich výsledkami,
- z dôvodu zníženia hluku počas stavebných úprav hál orientovať okenné otvory do areálu, na presvetlenie pracovných priestorov umiestniť svetlíky na strechu hál,
- počas nočnej prevádzky neprevádzkovať hlučné činnosti s výnimkou manipulácie s materiálom potrebným k zabezpečeniu nočnej prevádzky; ostatné hlučné operácie realizovať len vo vnútorných priestoroch hál,
- pre minimalizáciu emisíí hluku je potrebné technológiu a manipulačnú techniku udržiavať v bezchybnom technickom stave,
- zabezpečiť obmedzeniu prenosu vibrácií vybraných zariadení ich uchytením do konštrukcie hál a spevnených plôch,

Mesto Ružomberok, list č. OSS-TI-OŽP 305/2015 EH1-MM zo dňa 2.11.2015 - súhlasí s predloženou správou o hodnotení a neuvádza žiadne pripomienky.

Výbor Msč Hrboltová, list zo dňa 20.11.2015

Obec Martinček, list zo dňa 9.11.2015 – berie správu o hodnotení na vedomie bez výhrad a pripomienok.

Obec Lisková, list č. 271/2015 zo dňa 5.11. 2015 – nemá pripomienky k navrhovanej zmene činnosti ani k správe o hodnotení.

Obec Likavka, list č. MJ-001110/2015 zo dňa 9.11.2015 – berie predmetnú správu na vedomie bez výhrad a pripomienok.

Obec Liptovská Štiavnica, list č. 963/2015 zo dňa 11.12.2015 – vydáva súhlasné stanovisko a k predmetnej správe nemá žiadne pripomienky.

Obec Štiavnička, stanovisko zaslané e-mailom starostom dňa 15.12.2015 – v ňom uvádza, že obec Štiavnička a obyvatelia obce Štiavnička nemali žiadne pripomienky k danému projektu.

Občianske združenia a verejnosť

Občianske združenie OCHRANA OVZDUŠIA DOLNÝ LIPTOV so sídlom Lisková 807 list zo dňa 11.11.2015 – vo svojom rozsiahlom stanovisku uvádza nasledovné, citujem: „K obsahu a záverom Správy o hodnotení a jej prílohám máme zásadné pripomienky:

Hodnotenie vplyvov na verejné zdravie pre „PROJEKT 2000 v MONDI SCP, a.s. Ružomberok“, ktoré vypracovala RNDr. Drastichová Iveta podľa vyhlášky MZ SR č. 233/2014 Z.z.

Predložené „Hodnotenie“ neobsahuje všetky požadované údaje podľa vyhlášky:

- chýbajú údaje o výskyte chronických ochorení (kap. IV, bod 3 prílohy vyhlášky), uvedená je len úmrtnosť na vybrané ochorenia – tab. č. 5 a 6
- chýbajú výsledky biomonitoringu (kap. IV, bod 3 prílohy vyhlášky)
- chýba porovnanie ukazovateľov zdravotného stavu dotknutej populácie s údajmi za populáciu vyššieho územného celku a populáciu Slovenskej republiky (kap. IV), v tab. č. 5 chýbajú údaje za okres Ružomberok prípadne za okres Liptovský Mikuláš

Demografické údaje a údaje o úmrtnosti obyvateľstva sú porovnávané len vo vybraných dvoch – troch rokoch: v tab. č.1 – 2005 a 2014, v tab. č. 2 – 2004 a 2013, v tab. č. 3A – 2005 a 2014, v tab. č. 4 – 2004, 2008 a 2013, v tab. č. 5 – 2004 a 2013, v tab. č. 6 – 2004, 2008 a 2013. Iba v tab. č. 3B je uvedené dlhšie časové obdobie 2005 až 2014, naopak, v tab. č. 3C nie sú uvedené žiadne roky.

Vo svojom stanovisku uvádza zdroje kde je možné získať podrobné demografické údaje a údaje o príčinách úmrtnosti a hospitalizácii. V piatich tabuľkách porovnáva údaje za SR, okres Ružomberok, okres Liptovský Mikuláš, resp. Žilinský kraj, mesto Ružomberok a mesto Liptovský Mikuláš. Z uvedených údajov uvádza nasledovné závery:

- Z tabuliek je zrejmé, že stredná dĺžka života pri narodení v okrese Ružomberok je dlhodobo o 1 až 3 roky nižšia ako v okrese Liptovský Mikuláš, samozrejme je nižšia aj ako je celoslovenský i krajský priemer.

- Rastúci trend úmrtnosti na rakovinu je všeobecne známy, no v okrese Ružomberok, ako vyplýva z uvedených údajov, je v porovnaní s krajským i celoslovenským priemerom aj s okresom Liptovský Mikuláš v posledných 2 – 3 rokoch veľmi výrazný.
- Z porovnania počtu úmrtí na rakovinu v Ružomberku a Liptovskom Mikuláši, čo sú porovnateľné mestá čo do počtu obyvateľov, vyplýva, že počet úmrtí na rakovinu v Liptovskom Mikuláši rástol za sledované obdobie minimálne, veľký počet úmrtí v niektorých rokoch bol kompenzovaný ich nízkym počtom v nasledujúcom období.
- V Ružomberku trend úmrtnosti na rakovinu vykazuje trvalý, takmer exponenciálny nárast, pričom na začiatku sledovaného obdobia bol počet úmrtí podstatne nižší ako v Liptovskom Mikuláši.
- Niektoré údaje o zdravotnom stave obyvateľov okresu Ružomberok je možné nájsť vo Výročných správach RÚVZ v Liptovskom Mikuláši, kde je uvedený:
- RÚVZ so sídlom v Liptovskom Mikuláši sleduje chorobnosť na vybrané diagnózy akútnych respiračných ochorení a chrípku a chrípke podobným ochoreniam osobitne v okresoch Liptovský Mikuláš a Ružomberok. Podkladom k spracovaniu údajov sú týždenné hlásenia praktických lekárov pre deti a dorast a pre dospelých. Podľa výsledkov je zrejme, že chorobnosť na akútne respiračné ochorenia v r. 2004 – 2014 je v okrese Ružomberok vyššia v porovnaní s okresom Liptovský Mikuláš. Potvrdený je vyšší výskyt komplikácií v Ružomberku po akútnych respiračných ochoreniach (bronchopneumónie a pneumónie) ako v Liptovskom Mikuláši, najmä v r. 2013 je tento výskyt výrazne vyšší. Uvedené skutočnosti síce nie je možné dať do priamej súvislosti s vplyvom znečisteného vonkajšieho ovzdušia, avšak poukazujú, že aj častice PM10 a menšie môžu ako jeden z faktorov ovplyvňovať chorobnosť populácie na dýchacie cesty.

Na základe vyššie uvedeného konštatuje, že kapitola IV. Súčasný stav ukazovateľov zdravotného stavu dotknutej populácie podľa dostupnosti údajov v predloženej „Hodnotení“ je spracovaná nedostatočne, v rozpore s cit. vyhl., nie sú použité všetky požadované údaje. Jej záver: „Na základe predložených demografických ukazovateľov je možné považovať súčasný zdravotný stav obyvateľov v hodnotenej lokalite za pomerne dobrý a porovnateľný s celoslovenským priemerom.“ je nepravdivý. Práve naopak, podľa dostupných demografických údajov, údajov o zdravotnom stave obyvateľov okresu a mesta Ružomberok a sledovaní Regionálneho úradu verejného zdravotníctva v Liptovskom Mikuláši zdravotný stav obyvateľov okresu Ružomberok je silne narušený.

Ďalej sa v stanovisku uvádza, že výpočet zdravotného rizika chemických látok (emisíí) je urobený podľa výsledkov „Rozptylovej štúdie imisno-prenosové posudzovanie stavby PROJEKT 2000 v MONDI SCP, a.s. Ružomberok“, ktorú je možné považovať za neobjektívnu, (prečo, to bude uvedené samostatne), preto aj výsledky výpočtov zdravotného rizika sú skreslené, neobjektívne.

Preto so záverom „Hodnotenia“: „Navrhnuté zvýšenie výrobnnej kapacity buničiny na 1 996 ADT/ deň v MONDI SCP, a.s. nepredstavuje zvýšené zdravotné riziko pre dotknutých obyvateľov za predpokladu, že budú uskutočnené všetky navrhnuté opatrenia.“ zásadne nesúhlasíme.

Ďalej sa v stanovisku uvádza, že vplyv emisíí celulózky, resp. silne narušený zdravotný stav obyvateľov bývajúcich v okolí celulózky potvrdzujú aj zahraničné štúdie, napr.: vyšší výskyt príznakov dráždenia očí a nosa, kašeľ, bolesti hlavy, respiračné príznaky, nevoľnosť (Marttilla et al., 1994, Marttilla et al., 1995, Partti-Pellinen et al., 1996, Longue et al., 2001, White et al., 1999) Podrobnosti vrátane koncentrácií TRS a porovnanie s oblasťou Ružomberka sú uvedené tu: http://www.vzbb.sk/sk/projekty/rk_finalrepcorr.pdf str. 84 – 86. V tejto štúdií sú v oblasti Ružomberka prezentované nižšie koncentrácie TRS ako v týchto zahraničných štúdiách, pričom RÚVZ Liptovský Mikuláš konštatuje rovnaké príznaky respiračných ochorení. V tejto súvislosti si dovoľíme spochybniť prezentované výsledky meraní imisíí TRS, výsledky meraní emisíí TZL z komína a výsledky meraní emisíí chlórdioxidu.

Podobné účinky dokumentuje a sumarizuje aj Agentúra verejného zdravia Kanady: http://www.phac-aspc.gc.ca/publicat/hpcdp-pspmc/29-2-supp/ar_02-eng.php

Poškodenie zdravia detí preukázala aj štúdia Monitorovanie genotoxicity u detí v ekologicky rizikovej oblasti Ružomberka (Čs. Pediat., 47, 1992, č. 2, str- 78-79.), podľa ktorej deti z Ružomberka boli zaradené do skupiny so zvýšenou expozíciou genotoxickým látkam a deti z Liskovej predstavujú skupinu s vysokou expozíciou genotoxickým látkam oproti kontrolnej skupine detí z Liptovskej Lúžnej. Celé znenie štúdie je v prílohe.

V tejto štúdii bola použitá metodika, ktorá sa používa v pracovnom lekárstve, teda pri pracovníkoch vystavených podstatne vyšším koncentráciám znečisťujúcich chemických látok ako vo voľnom ovzduší. No podľa výsledkov tejto štúdie je nespochybniteľné, že aj u detí bývajúcich v blízkosti celulózky (Lisková, Ružomberok) boli zistené vyššie úrovne poškodenia chromozómov. Ak sa zistia vyššie úrovne aberantných buniek v krvi, uvedená metodika predpisuje opakovanie týchto analýz, čo od roku 1992 doteraz nebolo vykonané, teda nebola potvrdená alebo vyvrátená súvislosť s expozíciou genotoxickými látkami, pričom je nespochybniteľné, že od roku 1992 došlo k výraznej redukcii emisií z priemyslu v Ružomberku vrátane najväčšieho znečisťovateľa MONDI SCP.

ROZPTYLOVÁ ŠTÚDIA imisno-prenosové posudzovanie stavby PROJEKT 2000 v MONDI SCP, a.s. Ružomberok na kvalitu ovzdušia emitovanými znečisťujúcimi látkami pre účely posúdenia vplyvov na životné prostredie v zmysle zákona č. 24/2006 Z.z., ktorú vypracoval RNDr. Gabriel Szabó, CSc.

V kapitole 2. Posudzované územie a vstupné informácie pre zhodnotenie v časti Informácie o emisiách chýbajú rozhodujúce zdroje emisií TRS – úniky z havarijných ventilov v systéme zberu a likvidácie zápachajúcich plynov CNCG a DNCG.

V tej istej kapitole v časti Meteorologické informácie nie sú použité korektné vstupné meteorologické údaje, nie sú v súlade so Správou o hodnotení, str. 115 – 117, preto nie sú dostatočne presne a úplne popísané a vyhodnotené jednotlivé triedy, či stupne stability ovzdušia podľa Pasquilla, chýbajú príslušné veterné družice, chýba početnosť jednotlivých stupňov stability atmosféry a doba ich trvania.

Z hľadiska kvality ovzdušia a jeho vplyvu na zdravie ľudí a ŽP je najdôležitejší stav ovzdušia, kedy sú najnevhodnejšie rozptylové podmienky znečisťujúcich látok – stav stability ovzdušia F, ktorý je charakterizovaný rýchlosťou vetra do 2 m/s, výskytom častých inverzií. Tieto stavy atmosféry sa v oblasti RK vyskytujú veľmi často, počas celého roka. Podľa pozorovaní od decembra 2012 do februára 2014 (DP Babalová) bolo zaznamenaných 232 dní s inverziou. (DP Dariny Babalovej bola poskytnutá navrhovateľovi.)

Na základe vyššie uvedeného je možné konštatovať, že rozptylová štúdia je spracovaná neobjektívne, poskytuje skreslené výsledky modelovania rozptylu znečisťujúcich látok v oblasti Ružomberka.

Pre porovnanie výsledkov rozptylovej štúdie s realitou prikladáme niekoľko fotografií, z ktorých je zrejmé, o aké rozptylové podmienky v oblasti Ružomberka ide.

Ďalšie pripomienky k Správe o hodnotení:

V kapitole II.17. *Celková kvalita životného prostredia – syntéza pozitívnych a negatívnych faktorov* je uvedené hodnotenie zraniteľnosti jednotlivých zložiek životného prostredia, ktoré je podľa nášho poznania skutočností vplyvu celulózky, ako obyvateľov tu trvale žijúcich, neobjektívne, minimálne v zraniteľnosti ovzdušia a pohode a kvalite života človeka. Tieto zložky životného prostredia sú veľmi zraniteľné, t.j. sú potvrdené a trvale prítomné predpoklady prekračovania environmentálnych noriem kvality.

Ovzdušie môže byť a aj často je atakované vysokými koncentraciami zápachajúcich plynov TRS z havarijných ventilov systému zberu CNCG a DNCG, najmä po spustení nového regeneračného kotla RK3. Súčasne môže byť a pravdepodobne aj je atakované vysokými koncentraciami chlórđioxidu z jeho výroby a z bieliarne. Vysoká koncentrácia ClO₂ bola nameraná až v Hrboltovej.

Oblasť Ružomberka a Likavky je oblasťou riadenia kvality ovzdušia z dôvodu prekračovania limitu prašnosti PM₁₀. Prekračovanie limitu prašnosti PM₁₀ spôsobujú alebo určité zdroje tuhých znečisťujúcich látok TZL, alebo nevhodné rozptylové podmienky, alebo iné vplyvy alebo kombinácia všetkých troch skutočností. Emisie TZL zo zdrojov MONDI SCP tvoria podstatnú časť emisií veľkých a stredných zdrojov okresu Ružomberok, aj viac ako 90%, ich vplyv je ale zmenšený rozptylom ich väčšej časti z 204 m komína.

Rozptylové podmienky oblasti Ružomberka sú veľmi zlé a ešte sú zhoršované emisiami tepla z MONDI SCP. Táto skutočnosť bola potvrdená vo výskumnej správe Ústavu fyziky atmosféry AV ČR Praha Šírenie vlhkosti zo zdrojov MONDI SCP a.s. a jej vplyv na tvorbu námrazy a inverzie - vplyv emisií tepla a vlhkosti zo zdrojov MONDI SCP na početnosť inverzií je malý, spôsobuje však stabilizáciu atmosféry, t.j. zhoršenie rozptylových podmienok znečisťujúcich látok v prízemnej vrstve ovzdušia.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti je pohoda a kvalita života vrátane zdravia obyvateľov v okolí celulózky silne narušená.

Aj v kapitole III.18. Komplexné posúdenie očakávaných vplyvov z hľadiska ich významnosti a ich porovnanie s platnými právnymi predpismi je hodnotenie vplyvov neobjektívne, opäť najmä hodnotenie vplyvov na kvalitu života a ovzdušie. Na základe vyššie uvedených skutočností nie je možné súhlasiť so záverom, že „Celkovo však možno konštatovať, že posudzovaná činnosť po navrhovanej zmene má potenciál v niektorých problémových parametroch zlepšiť kvalitu životného prostredia, a v prípade ich zhoršenia - to je environmentálne akceptovateľné na základe rešpektovania požiadaviek stanovených slovenskou legislatívou na ochranu životného prostredia a zdravia obyvateľstva.“ Podľa slovenskej legislatívy pri povoľovaní tejto činnosti musí byť naplnený účel zákona a ten hovorí o znižovaní emisíí znečisťujúcich látok a tepla, množstiev odpadov, (§ 2 písm. a) zákona č. 39/2013 Z.Z. o IPKZ) ..., teda o neustálom zlepšovaní životného prostredia.

V kapitole III.19. *Prevádzkové riziká a ich možný vplyv na územie* chýba popis rizík spojených s únikom nebezpečných látok CNCG a DNCG neskondenzovateľných zápachajúcich plynov TRS.

V kapitole IV. *Opatrenia navrhnuté na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov navrhovanej činnosti na životné prostredie a zdravie* chýbajú osobitné opatrenia pre prípad vzniku havárií vrátane návrhu kompenzačných opatrení za poškodenie životného prostredia a zdravia obyvateľov.

Aj v kapitole V.2. Výber optimálneho variantu alebo stanovenie poradia vhodnosti pre posudzované varianty je hodnotenie vplyvov neobjektívne, opäť najmä hodnotenie vplyvov na kvalitu života a ovzdušie.

V kapitole III.1. *Vplyvy na obyvateľstvo, časť Prijateľnosť činnosti pre obyvateľstvo* na str. 193 sa hovorí, že na základe týchto stanovísk dvoch občianskych združení a troch jednotlivcov k „Oznámeniu o zmene...“ nie je možné usudzovať, že tento negatívny názor vyjadruje mienku väčšiny dotknutého obyvateľstva a v kapitole V.2. Výber optimálneho variantu alebo stanovenie poradia vhodnosti pre posudzované varianty na str. 233 v tabuľke č. C.V.2./01, vplyv na psychiku, pohodu života, ... je uvedené v 4. stĺpci: *stabilná psychická nepohoda z prítomnosti riešených prevádzok u niektorých jedincov* a v 5. stĺpci: *prevažne prvotné obavy z dôsledkov zvýšenia výroby u niektorých jedincov*. V žiadnom prípade sa nejedná o "niektorých jedincov", títo "niektorí jedinci" zastupujú svoje rodiny, svojich priateľov, v konečnom dôsledku aj nepriateľov, štatutári občianskych združení zastupujú členov OZ, "niektorí jedinci" sú poslancami v Mestskom zastupiteľstve v Ružomberku, majú problematiku životného prostredia vo svojom volebnom programe, z toho vyplýva, že zastupujú svojich voličov, teda tento negatívny názor vyjadruje mienku značnej časti obyvateľov. Títo „niektorí jednotlivci“ vo svojich vyjadreniach používajú argumenty ako overené a všeobecne známe fakty, preto ich obavy z neustáleho rastu výroby a jeho negatívneho vplyvu na zdravie obyvateľov a životné prostredie sú oprávnené. Sú oprávnené aj preto, že nikto, ani zodpovedné štátne orgány sa tomuto problému nevenujú, ba napriek upozorneniam robia pravý opak a tieto skutočnosti „zametajú pod koberec“.

Preto tieto vyjadrenia spracovateľa SoH vnímame ako pokus o urážku a dehonestáciu ľudí, ktorým nie je ľahostajné svoje životné prostredie, ako pokus o útok "ad hominem", keď chýbajú protiargumenty, pričom ako keby sám hodnotiteľ a ním vybraní posudzovatelia (rozptylová štúdia, hodnotenie vplyvu na zdravie) vyberali do SoH len také údaje, ktoré v podstate preukazujú žiadny vplyv celulózky na ŽP a zdravie, ba dokonca je im dávaná vyššia priorita, než aká im náleží.

Kto sú "niektorí jedinci" a koho zastupujú je zástupcom navrhovateľa MONDI SCP veľmi dobre známe, žiadame preto spracovateľa SoH, aby sa takýchto vyjadrení do budúcnosti vyvaroval.

Ako je uvedené vyššie, dovolili sme si spochybníť výsledky meraní imisíí aj emisíí niektorých znečisťujúcich látok. Konkrétne ide o imisie TRS, emisie TZL a ClO₂.

Okrem toho, čo sme uviedli o hodnotách imisných koncentrácií TRS pri hodnotení zdravotného stavu, sú tu všeobecne známou skutočnosťou úniky TRS z havarijných ventilov. Takáto udalosť sa odohrala aj 13.6.2015, kedy bola oblasť zamorená silnými zápachmi TRS cca od polnoci až do obeda, teda cca 12 hodín. Preto sme boli pozrieť na svetelnú tabuľku umiestnenú pri imisnej monitorovacej stanici TRS v Liskovej, na ktorej bola ako hodinová koncentrácia zobrazená striedavo hodnota 0 alebo 1 mikrogram/m³ a priamo pri stanici bol neznesiteľný zápach. Silné zápachy TRS boli prejednané ako podnet na Okresnom úrade Ružomberok, odbore starostlivosti o životné prostredie, kde bolo konštatované, že k otvoreniam havarijných ventilov v tomto čase došlo, no IMS TRS v Liskovej

nezaznamenala žiadne zvýšenie zápachov TRS, priemerná denná hodnota zápachov TRS bola 1,3 mikrogramov/m³. To znamená, že naše podozrenie na nekorektné meranie alebo zobrazovanie nameraných údajov imisii zápachov TRS potvrdil aj štátny orgán ochrany ovzdušia.

K výsledkom meraní emisií tuhých znečisťujúcich látok zo zdrojov zaústených do 204 metrov vysokého komína si dovoľíme poznamenať, že nedisponujeme príslušnou technikou na overenie pravdivosti ich hodnôt, no ak prepočítame hodinový tok emisií TZL z komína cca 23,1 kg/hod (údaj podľa SoH) na tok za sekundu, dostaneme 6,4 g/s. Preto si dovoľíme vyjadriť názor, že takýto malý tok TZL z 204 m vysokého komína nie je možné vidieť voľným okom oproti tomu, čo je možné zachytiť na fotografiách, že vo väčšej vzdialenosti od ústia komína sú viditeľné značné množstvá prachu.

Podľa Emisno – technologickej štúdie (príloha č. 1 SoH) je prenos ClO₂ z procesu bielenia buničiny v MONDI SCP do Hrboltovej značne nepravdepodobný. Podľa nášho názoru to môže byť presne naopak, ako je vidieť na fotografiách. Na verejnom prerokovaní bolo premietnuté video zo šírenia vodnej pary nad mesto, pričom jedným zo zdrojov vodnej pary je aj výdych z bielenia, ktorý obsahuje ClO₂. Nameraná vysoká koncentrácia ClO₂ v Hrboltovej môže súvisieť s vysokými koncentraciami ClO₂ na výdychu z bielenia, preto uvádzané koncentrácie emisií ClO₂ nemusia byť pravdivé.

Záver:

Sme presvedčení, že celý proces posudzovania vplyvov prebieha nezákonne.

Na základe vyššie uvedených skutočností je možné konštatovať, že predložená Správa o hodnotení je spracovaná minimálne v oblasti vplyvu na ovzdušie a zdravie dotknutých obyvateľov jednostranne, nedostatočne a neobjektívne.

Nie sú tu zohľadnené závažné skutočnosti o chorobnosti dotknutých obyvateľov, skutočnosti o reálnych a možných únikoch nebezpečných látok z havarijných ventilov CNCG a DNCG a únikoch ClO₂, nie sú rešpektované nevhodné rozptylové podmienky znečisťujúcich látok v ovzduší, pri hodnotení vplyvov na jednotlivé zložky životného prostredia a zdravie a pohodu dotknutých obyvateľov sú používané koeficienty a hodnotiace kritériá, ktoré nezodpovedajú skutočnosti.

Správa o hodnotení je v priamom rozpore so zákonom č. 24/2006 Z.z., s § 31 a s prílohou č. 11, ods. IV. Opatrenia navrhnuté na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov navrhovanej činnosti na životné prostredie a zdravie (osobitne uviesť opatrenia počas výstavby, prevádzky činnosti, opatrenia pre prípad havárií), pretože neobsahuje opatrenia pre prípad havárií a ich vplyve na zdravie a životné prostredie, neobsahuje ani návrh kompenzačných opatrení za poškodenie životného prostredia a zdravia, prípadne majetku.

Predovšetkým požadujeme, aby MŽP postupovalo v súlade s § 31 ods. 3 zákona a Správu o hodnotení ako neúplnú vrátilo bez zbytočného odkladu navrhovateľovi na doplnenie. Ak tak MŽP neurobí, žiadame, aby spracovateľ posudku vyhodnotil Správu o hodnotení ako neobjektívnu a teda nedostatočnú pre hodnotenie vplyvov danej činnosti na životné prostredie a zdravie ľudí.

V závere je uvedené, citujem: „Vzhľadom k tomu, že posudzovanú činnosť považujeme za ohrozujúcu a poškodzujúcu životné prostredie a zdravie ľudí, ako sme to uviedli vyššie, žiadame, aby príslušný orgán v záverečnom stanovisku neodporučil realizáciu tejto činnosti“.

Občianske združenie OCHRANA OVZDUŠIA DOLNÝ LIPTOV so sídlom Lisková 807 list, doručené dňa 29.02.2016.

Stanovisko (doručené po termíne pripomienkovania) sa zaoberá v zásade problematikou ako v predošlom svojom stanovisku, avšak pridáva aj problematiku havarijných stavov a rizika pre obyvateľov.

Vyhodnotenie

Relevantné pripomienky sú zapracované v opatreniach a boli predmetom hodnotenia. Podľa dostupných údajov riešenie havárie kotla K3 prešetroval OÚ ŽP Žilina a vydal Záznam z výsledku kontrola zo dňa 29.1.2016, v ktorom uvádza, že prevádzkovateľ v čase kontroly neporušil ustanovenia zákona č. 128/2015 Z.z. o prevencii závažných priemyselných havárií.

Občianske združenie ZDRAVÝ DOMOV Hrboltová a Občianske združenie RADIČINA, Hrboltová list zo dňa 9.11.2015 – v úvode stanoviska sa uvádza, že SoH by mala vychádzať nielen z teoretických výpočtov, ale hlavne z reálnych podkladov meraní ŠL v ovzduší, stupňa zápachu a pod. Konštatuje, že:

- obťažujúci zápach z prevádzky ČOV v Hrboltovej je reálne preukázaný – zmyslovým monitoringom, volaním občanov na zelenú linku v MONDI SCPa.s. a v meste Ružomberok, podanými sťažnosťami na zápach na SIŽP, meraním imisných koncentrácií
- ČOV Hrboltová už teraz nespĺňa požiadavky na ŽP svojim zápachom a možnými ŠL hrubo zasahuje do práva občanov na život v zdravom ŽP – ak SoH tvrdí opak je to proti mienke všetkých občanov Ružomberka a Hrboltovej a je teda neobjektívna a v rozpore so zákonom 24/2006 Z.z.

K SoH uvádza nasledovné pripomienky:

- požiadavky z RH neboli zahrnuté do SoH, alebo boli riešené len okrajovo a to v bodoch:
  - 8. nebol vykonaný audit súčasnej technológie ČOV iba analýza dopadu zvýšenia výroby na SČOV Hrboltová – aj z analýzy vyplýva veľký rozdiel medzi priem. a max. hodnotami recipientov, z čoho vyplýva, že technológia nie je dostatočne stabilná a nie je schopná reagovať na premenlivé vstupy do ČOV, čo môže mať za následok premenlivý výskyt zápachu a únik ŠL do ovzdušia
  - 10. v stanovisku sa uvádza návrh na doplnenie SOH o požiadavku zistenia a určenia hodnoty ŠL z ČOV a aby boli prijaté také opatrenia, ktoré by bránili ich voľnému unikaniu do ovzdušia
  - 11. žiada navrhnúť operačný monitorovací systém dôležitých uzlov a procesov v ČOV:
    - elektronické monitorovanie činnosti technológie a vyhodnocovanie vzniku príznakov porúch
    - elektronické monitorovanie zápachu a ostatných ŠL na výstupoch z biofiltrov
    - elektronické monitorovanie zápachu a ostatných ŠL nad aktivačnými a usadzovacími nádržami
  - 12. Nebolo vykonané vyhodnotenie potreby stabilnej imisnej AMS v MsČ Hrboltová – súčasná MS je zastaralá, vysokoporuchová a meria len TRS látky
  - 13. kvalifikovaný odhad sa nezaoberal ďalšími možnými ŠL a ich výskytom v okolí ČOV (mnohonásobné prekročenie obsahu ClO₂ v ovzduší v Msč Hrboltová

Pripomienky k prílohe č.5 Analýza dopadu zvýšenia výroby na SČOV Hrboltová – v stanovisku sa konštatuje, že z tejto analýzy sa do SoH nedostali nasledovné skutočnosti:

- že všetky postupy výpočtu spotreby kyslíka sú iba orientačné, pretože:
- respirometrické merania a určenie hodnôt špec. spotreby kyslíka boli vykonané pred 15 rokmi
- STN 756401/1999 platí striktné pre komunálne odpadové vody s podielom priemyselných menším ako 20%
- hodnoty špec. spotreby kyslíka získané spracovaním prevádzkových údajov za hodnotené obdobie sú ovplyvnené aktuálnym nedostatočnými kyslíkovými pomermi v aktivácii.

Z uvedeného vyplýva, že celá analýza je len hrubý odhad, ktorý v žiadnom prípade nezahŕňa súčasný stav na ČOV, a preto odporúča aby spracovateľ SoH žiadal:

- vykonanie respirometrického merania a určiť hodnoty špec. spotreby kyslíka
- stanoviť podľa akej STN alebo EN sa má postupovať v prípade keď podiel priemyselných vôd v ČOV Hrboltová je 90%
- určiť aktuálnu potrebu kyslíka v aktivácii ČOV

Na základe posúdenia návrhu modernizácie ČOV sa v stanovisku navrhujú nasledovné opatrenia:

- zabezpečiť zlepšenie kyslíkových pomerov na ČOV na základe relevantných podkladov
- automatizovať dávkovanie makronutrientov a to na základe potrieb zistených elektronickým monitoringom stavu
- zabezpečiť premenlivý a regulovateľný prietok vratného kalu

Pripomienky k prílohe č.5 Hodnotenie na verejné zdravie....

Do záverov SoH nebola zapracovaná podmienka ..., že len ak sa uskutočnia všetky navrhované opatrenia nebude navýšenie výroby predstavovať zvýšené zdravotné riziko. Opatrenia sú nasledovné:

- uskutočniť plánované zvýšenie množstva privádzaného vzduchu do aeračného systému v SČOV Hrboltová a zabezpečiť tak zlepšenie kyslíkových pomerov počas čistenia odpadových vôd,
- vytvoriť dvojstupňové pranie odpadovej vzdušniny v skrúpacích zariadeniach plynov na odbúranie H₂S, metylmerkaptánu, dimetylsulfidu a dimetyldisulfidu (táto investícia sa bude realizovať nezávisle od Projektu 2000),

- zabezpečiť monitorovanie a vhodné dávkovanie makronutrientov (najmä fosforu) počas biologických procesov SČOV,
- sledovať dodržiavanie požadovaných emisných limitov počas prevádzky ako doteraz,
- naďalej monitorovať koncentrácie imisí H₂S v ovzduší a pokračovať s oboznamovaním obyvateľov s ich výsledkami,

Preto žiadajú, aby tieto opatrenia boli zahrnuté do SoH a doplnené o konkrétne technologické návrhy podložené reálnym vyhodnotením stavu a meraním ŠL a aby sa vyššie uvedené opatrenia zaviedli už na súčasný stav výroby a až po potvrdení účinnosti realizovaných opatrení príslušným auditom sa pristúpilo k posudzovaniu vplyvov v súvislosti s navyšovaním výroby. Žiadajú celkovú modernizáciu ČOV vykonať v predstihu, aby nebolo nutné vystavovať obyvateľov doladovaniu technológie ak sa ukáže, že opatrenia nie sú dostatočné, podobne ako pri nábehu regeneračného kotla v r. 2014 – 2015.

V závere žiadajú aby bol dodržaný zákon 24/2006 Z.z. a aby SoH bola doplnená nasledovne:

- vykonať audit súčasnej technológie ČOV
- aktuálne zmerať ŠL v ČOV, doplniť požiadavku na meranie ŠL z ČOV a aby boli na základe toho prijaté opatrenia na zabránenie úniku ŠL do ovzdušia, zmerať výskyt ClO₂ v Msč Hrboltová
- navrhnuť operačný monitorovací systém dôležitých uzlov a procesov v ČOV (so zameraním na vyhodnocovanie vznuku príznakov porúch, zápachu a ostatných ŠL na výstupoch z biofiltrov, a nad aktivačnými a usadzovacími nádržami
- vykonať vyhodnotenie potreby stabilnej imisnej AMS v Msč Hrboltová a nahradiť súčasnú prenosnú stanicu modernou stabilnou imisnou MS so širším spektrom meraných veličín
- vykonať reklasifikáciu podmienok prevádzkovania ČOV, stanoviť podľa akej STN alebo EN sa má postupovať v prípade keď podiel priemyselných vôd v ČOV Hrboltová je 90%
- vykonať respirometrického merania na ČOV a určiť aktuálnu potrebu kyslíka v aktivácii
- automatizovať dávkovanie makronutrientov a to na základe potrieb zistených elektronickým monitoringu stavu
- zabezpečiť premenlivý a regulovateľný prietok vratného kalu
- prehodnotiť emisné limity v ČOV, zvýšiť doterajšiu frekvenciu meraní emisií NH₃ z biofiltrov z 1x6 rokov na 1 x 6 mesiacov
- vykonať meranie všetkých ŠL v emisiách z biofiltrov a na základe týchto výsledkov rozšíriť spektrum sledovaných látok, navrhujú aby SoH odporučila SIŽP stanoviť individuálne emisné limity a frekvencie meraní pre ČOV
- prekryť aspoň prvú tretinu plochy aktivačných nádrží a odvádzať vzdušninu do biofiltra
- vybudovať ďalší biofilter vybavený práčkou na dvojstupňové pranie odpadovej vzdušiny v skrúpacích zariadeniach plynov na odbúranie H₂S, MMK, DMS, DMDS
- každý biofilter vybaviť práčkou na dvojstupňové pranie odpadovej vzdušiny v skrúpacích zariadeniach plynov
- žiadajú aby sa vyššie uvedené opatrenia realizovali v predstihu ešte pred navýšením výroby

Celkom v závere je vyjadrenie presvedčenia, že je potrebné urobiť z každej pozície všetko pre to, aby sa dosiahol kompromis, ktorý zabezpečí výrobu, ale aj ochranu zdravia a života.

Ing. Ján Kolík, Patrik Lupták Ružomberok list zo dňa 10.11.2015 – vo svojom stanovisku uvádzajú pripomienky formulované do 6 bodov a k stanovisku sú priložené 4 prílohy (SWOT analýza z PHSR mesta Ružomberok na roky 2015 – 2022, emisie ZL za roky 2000-2014, dotazníkové šetrení – prieskum verejnej mienky “Spokojnosť občanov s ovzduším“):

- Nesúlada s UPN – pretože navrhovaná zmena má podstatný vplyv na rozvoj a posilňovanie priorít UPN - uvádza z dokumentu PHSR mesta Ružomberok niektoré slabé stránky zo SWOT analýzy (znečistené životné prostredie, zlý imidž mesta), ohrozenia (zhoršovanie kvality žp a zdravotného stavu obyvateľstva) , činnosť spoločnosti MONDI SCP, a.s. poškodzuje podnikateľov v cestovnom ruchu, najmä únikmi tzv. smradov.
- Súčasný On-line monitoring emisií ZL neposkytuje žiadnu históriu, požadujú možnosť kontroly emisií verejnosťou min. v 24 hod. cykle
- Nevysvetlený pokles množstva emisií ZL (TZL, NO₂, TOC, ŤK a Mn) – žiadajú vysvetliť akým opatrením sa to dosiahlo.

- Nesúhlasí s hodnotením vplyvu na ovzdušie, pretože od spustenia projektu Impulz majú emisie stúpajúci trend čím dochádza k postupnému zhoršovaniu žp a zvyšuje sa negatívny vplyv na zdravie ľudí. V záväznej časti ÚP mesta Ružomberok sa okrem iného uvádza „realizovať technologické opatrenia na zníženie emisií na významných zdrojoch znečistenia ovzdušia na území mesta – táto podmienka nie je splnená.
- Prijateľnosť činnosti pre dotknuté obyvateľstvo (SoH) nesúhlasia s tvrdením, že „ Na základe týchto stanovísk však nie je možné usudzovať, že ich negatívny názor vyjadruje mienku väčšiny dotknutého obyvateľstva.“
- V závere vyjadrujú radosť nad tým, že MONDI SCP, a.s. chce investovať do výmeny strojov z 80.rokov 20. storočia, ale ako obyvatelia nemôžu súhlasiť, aby došlo k akémukoľvek zvýšeniu ZL či už do ovzdušia, pôdy, alebo vody.
- z uvedených dôvodov nesúhlasia so záverečným stanoviskom správy o hodnotení.

prof. RNDr. Mária Kozová, CSc. list zo dňa 12.11.2015 - *Navrhované rozšírenie výroby neprinesie pozitívny dopad na priaznivý a udržateľný rozvoj dotknutého územia, ale práve naopak, niektoré negatívne dopady prevádzky MONDI SCP, a.s. sa v území zvýšia.*

Kataster dotknutého mesta Ružomberok a blízkej obce Likavka je oblasťou riadenej kvality ovzdušia vyhlásenou pre znečisťujúcu latku PM10. Medzi najväčších znečisťovateľov ovzdušia v dotknutom ružomerskom okrese už dlhodobo patri práve prevádzka spoločnosti navrhovateľa MONDI SCP, a.s. Ružomberok, ktorá sa aj v rámci celoslovenského umiestňuje medzi najväčšími znečisťovateľmi ovzdušia základnými znečisťujúcimi latkami. MONDI SCP a.s. je v dotknutom území aj najväčším pôvodcom odpadu v podnikateľskej sfére.

Zo správy je zjavné, že navrhovaná zmena v rozšírení výroby nebude mať pozitívny dopad na udržateľný rozvoj dotknutého územia, práve naopak niektoré negatívne dopady prevádzky MONDI SCP a.s. sa v území zvýšia.

Preto nie je možné akceptovať zdôvodnenie rozšírenia výroby, ktoré navrhovateľ uvádza v Správe o hodnotení: "Nerealizovanie predmetného navýšenia výroby ale vo svojom dôsledku vedie k spomaleniu vytvárania zdrojov na investície do zlepšovania kvality životného prostredia". Určite nie je možné takto pristupovať k ochrane a tvorbe životného prostredia v meste Ružomberok a jeho okolí, ktoré MONDI SCP a.s. svojou prevádzkou dlhodobo znečisťuje.

2. V správe je neobjektívne spracované zhodnotenie zraniteľnosti ovzdušia a tiež zhodnotenie zraniteľnosti pohody a kvality života človeka

V kapitole II.17. Celková kvalita životného prostredia – syntéza pozitívnych a negatívnych faktorov je uvedené hodnotenie zraniteľnosti jednotlivých zložiek životného prostredia, ktoré je podľa poznania skutočností vplyvu celulóžky, ako obyvateľov tu trvale žijúcich, neobjektívne, minimálne v zraniteľnosti ovzdušia a pohode a kvalite života človeka. Tieto zložky životného prostredia sú veľmi zraniteľné, t.j. sú potvrdené a sú tu trvale prítomné predpoklady prekračovania environmentálnych noriem kvality.

Ovzdušie môže byť a aj často je atakované vysokými koncentraciami zápachajúcich plynov TRS z havarijných ventilov systému zberu CNCG a DNCG, najmä po spustení nového regeneračného kotla RK3. Súčasne môže byť a pravdepodobne aj je atakované vysokými koncentraciami chlórdioxidu z jeho výroby a z bieliarne. Vysoká koncentrácia ClO2 bola nameraná až v Hrboltovej.

Ako je už aj vyššie uvedené oblasť Ružomberka a Likavky je oblasťou riadenia kvality ovzdušia z dôvodu prekračovania limitu prašnosti PM10. Prekračovanie limitu prašnosti PM10 spôsobujú alebo určité zdroje tuhých znečisťujúcich látok TZL, alebo nevhodné rozptylové podmienky, alebo iné vplyvy alebo kombinácia všetkých troch skutočností. Emisie TZL zo zdrojov MONDI SCP, a.s. tvoria podstatnú časť emisií veľkých a stredných zdrojov okresu Ružomberok, aj viac ako 90%, ich vplyv je ale umenšený rozptylom ich väčšej časti z 204 m komína. Rozptylové podmienky oblasti Ružomberka sú veľmi zlé a ešte sú zhoršované emisiami tepla z MONDI SCP a.s. Táto skutočnosť bola potvrdená vo výskumnej správe Ústavu fyziky atmosféry AV ČR Praha. Šírenie vlhkosti zo zdrojov MONDI SCP a.s. a jej vplyv na tvorbu námrazy a inverzie - vplyv emisií tepla a vlhkosti zo zdrojov MONDI SCP a.s. na početnosť inverzií je malý, spôsobuje však stabilizáciu atmosféry, t.j. zhoršenie rozptylových podmienok znečisťujúcich látok v prízemnej vrstve ovzdušia. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti je pohoda a kvalita života vrátane zdravia obyvateľov v okolí celulóžky silne narušená.

3. Hodnotenie vplyvov na verejné zdravie neobsahuje všetky požadované údaje podľa vyhlášky

MZ SR č. 233/2014 Z. z., a preto nie je možné akceptovať tvrdenie, že navrhované rozšírenie výroby v MONDI SCP a.s. nepredstavuje zvýšené zdravotné riziko pre dotknutých obyvateľov za predpokladu, že budú uskutočnené všetky navrhnuté opatrenia.

Na str. 240 v kapitole VIII. NEDOSTATKY A NEURČITOSTI V POZNATKOCH, KTORÉ SAVYSKYTILI PRI VYPRACÚVANÍ SPRÁVY O HODNOTENÍ sa uvádza, že nedostatky a neurčitosti sa prejavili napríklad v podobe absencie podrobnejších informácií o zdravotnom stave obyvateľstva priamo v dotknutom území. Na základe preštudovania Hodnotenia vplyvov na verejné zdravie pre „PROJEKT 2000 v MONDI SCP, a.s. Ružomberok“, ktoré vypracovala RNDr. Drastichová Iveta podľa vyhlášky MZ SR č. 233/2014 Z. z., konštatujem, že toto hodnotenie neobsahuje všetky požadované údaje podľa vyhlášky:

- chýbajú údaje o výskyte chronických ochorení (kap. IV, bod 3 prílohy vyhlášky), uvedená je len úmrtnosť na vybrané ochorenia – tab. č. 5 a 6
- chýbajú výsledky biomonitoringu (kap. IV, bod 3 prílohy vyhlášky)
- chýba porovnanie ukazovateľov zdravotného stavu dotknutej populácie s údajmi za populáciu vyššieho územného celku a populáciu Slovenskej republiky (kap. IV), v tab. č. 5 chýbajú údaje za okres Ružomberok prípadne za okres Liptovský Mikuláš

Preto so záverom „Hodnotenia“: „Navrhnuté zvýšenie výrobnnej kapacity buničiny na 1 996 ADT/ deň v MONDI SCP, a.s. nepredstavuje zvýšené zdravotné riziko pre dotknutých obyvateľov za predpokladu, že budú uskutočnené všetky navrhnuté opatrenia“ nie je možné súhlasiť, keďže neboli komplexne spracované všetky potrebné údaje k takémuto vyjadreniu podľa vyhlášky.

Ďalšie pripomienky k Správe o hodnotení:

- V kapitole III.19. Prevádzkové riziká a ich možný vplyv na územie chýba popis rizík spojených s únikom nebezpečných látok CNCG a DNCG nes kondenzovateľných zapáchajúcich plynov TRS.
- V kapitole IV. Opatrenia navrhnuté na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov navrhovanej činnosti na životné prostredie a zdravie chýbajú osobitné opatrenia pre prípad vzniku havárií vrátane návrhu kompenzačných opatrení za poškodenie životného prostredia a zdravia obyvateľov.

Na základe vyššie uvedených skutočností je možné konštatovať, že predložená Správa o hodnotení je spracovaná minimálne v oblasti vplyvu na ovzdušie a zdravie dotknutých obyvateľov jednostranne, nedostatočne a neobjektívne.

Nie sú tu zohľadnené závažné skutočnosti o chorobnosti dotknutých obyvateľov, skutočnosti o reálnych a možných únikoch nebezpečných látok z havarijných ventilov CNCG a DNCG a únikoch ClO₂, nie sú rešpektované nevhodné rozptylové podmienky znečisťujúcich látok v ovzduší, pri hodnotení vplyvov na jednotlivé zložky životného prostredia a zdravie a pohodu dotknutých obyvateľov sú používané koeficienty a hodnotiace kritériá, ktoré nezodpovedajú skutočnosti.

Vzhľadom k tomu, že posudzovaná činnosť považujem za ohrozujúcu a poškodzujúcu životné prostredie a zdravie ľudí v dotknutom území požadujem neodporučiť realizáciu tejto činnosti.

5. Vypracovanie odborného posudku podľa § 36 zákona

Odborný posudok k navrhovanej činnosti podľa § 36 zákona vypracovala na základe určenia MŽP SR listom č. 2887/2015-3.4/ml zo dňa 10.11.2015 RNDr. Soňa Antalová, CSc., Levočská 11, 85101 Bratislava, zapísaná v zozname odborne spôsobilých osôb na posudzovanie vplyvov činnosti na životné prostredie pod číslom 5/95-OPV (ďalej len „spracovateľka posudku“). K posúdeniu pripomienok k SoH v oblasti hodnotenia znečistenia ovzdušia a vplyvov na verejné zdravie si prizvala odborne spôsobilé osoby podľa osobitných právnych predpisov Ing. Viliam Caracha, PhD. a MUDr. Jindru Holíkovú.

Spracovateľka posudku vypracovala posudok a návrh záverečného stanoviska podľa § 36 ods. 6 a 7 zákona na základe rozsahu hodnotenia k navrhovanej činnosti, správy o hodnotení, písomných stanovísk k správe o hodnotení, doplnenia vyžiadaných informácií podľa §36 ods.5 zákona, záznamov z verejných prerokovaní, informácií a zistení z obhliadky lokality, preštudovania odborných dokumentov, vlastnej analýzy získaných údajov a hodnotenia vplyvov a po zohľadnení posúdenia

opodstatnenosti pripomienok zaslaných k SoH v oblasti hodnotenia vplyvov na ovzdušie a verejné zdravie prizvanými odborne spôsobilými osobami podľa osobitných právnych predpisov .

Spracovateľka posudku konštatuje, že predložená správa o hodnotení spĺňa požiadavky podľa zákona a identifikuje a hodnotí možné pozitívne a negatívne vplyvy navrhovanej činnosti v miere dostatočnej na to, aby bolo možné rozhodnúť o realizácii navrhovanej činnosti.

S predpokladanými vplyvmi, ktoré boli identifikované v rámci procesu posudzovania podľa zákona a ktoré sú uvedené v správe o hodnotení sa v prevažujúcej miere stotožňuje, k niektorým hodnoteniam vzniesla pripomienky, ktoré , ako sama konštatuje, neovplyvnili celkový záver hodnotia odporučiť navrhovanú činnosť k realizácii. V posudku navrhuje ďalšie opatrenia, podmienky a odporúčenia.

Výsledky procesu posudzovania vplyvov navrhovanej činnosti na životné prostredie podľa zákona preukázali v dostatočnej miere, že realizácia navrhovanej činnosti je v súlade s podmienkami BAT, platnými všeobecne záväznými právnymi predpismi a environmentálnymi štandardmi. Otvorenou zostáva problematika SČOV Hrboltová ako iný investičný projekt riešiaci celkovú modernizáciu tohto zariadenia. Do tohto záverečného stanoviska sa premieta ako podmienka povolenia posudzovanej činnosti.

Možné negatívne vplyvy navrhovanej činnosti, ktoré boli zistené v rámci posudzovania je možné odstrániť alebo zmierniť realizáciou opatrení a splnením podmienok, ktoré sú uvedené v správe o hodnotení a ktoré sú, po doplnení opodstatnených požiadaviek vyplývajúcich zo stanovísk k správe o hodnotení a odborného posudku premietnuté do návrhu záverečného stanoviska.

Na základe výsledkov uvedeného odborného posúdenia odporúča príslušnému orgánu vydať kladné stanovisko na realizáciu navrhovanej činnosti vo variante č. 1 pre posudzovanú činnosť „PROJEKT 2000 v MONDI SCP, a.s. RUŽOMBEROK“ podmienené splnením podmienok a realizovaním opatrení uvedených v časti VI.3 záverečného stanoviska

IV. KOMPLEXNÉ ZHODNOTENIE VPLYVOV NAVRHOVANEJ ČINNOSTI NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE VRÁTANE ZDRAVIA

Celkové vplyvy navrhovanej činnosti na životné prostredie boli vyhodnotené na základe prehodnotenia všetkých predložených podkladových materiálov, doplňujúcich informácií a stanovísk zainteresovaných strán.

Vplyvy na obyvateľstvo

Navrhovaná zmena sa plánuje realizovať v existujúcom priemyselnom podniku MONDI SCP, a.s. ktorý je situovaný v SZ časti mesta Ružomberok. Priamo dotknutým obyvateľstvom je obyvateľstvo obcí, v ktorých katastrálnom území sa nachádzajú predmetné prevádzkové areály, t.j. mesto Ružomberok a obec Štiavnička a obec Hrboltová. Nepriamo dotknutými obcami sú Likavka, Lisková, Ivachnová, Liptovská Teplá, Turík, Liptovske Sliache, Liptovská Štiavnica, Ludrová, Martinček.

Najvýznamnejšími výstupmi z hľadiska vplyvu na dotknuté obyvateľstvo sú emisie TZL/PM10, TRS, emisie hluku a emisie z dopravy.

Pre hodnotenie vplyvu emisií hluku a znečisťujúcich látok do ovzdušia na obyvateľstvo boli vypracované štúdie - imisno-prenosové posúdenie a hluková štúdia .Záver štúdií v oboch prípadoch konštatujú, že navrhovaná zmena nebude dôvodom prekračovania príslušných limitov stanovených pre ochranu zdravia človeka.

K špecifickým vplyvom zmenou dotknutej činnosti na obyvateľstvo v súvislosti s emisiami znečisťujúcich látok do ovzdušia je potenciál zmeny pachovej situácie v dotknutom území. V tejto súvislosti možno konštatovať, že navrhovaná zmena v zmysle imisno-prenosového posúdenia nevyvolá ani pri silne konzervatívnom prístupe k hodnoteniu (t.j. najhoršie uvažované prevádzkové a rozptylové podmienky) prekročenie limitnej hodnoty $7 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ počas 30 minút, ktorú odporúča ako prevenciu zápachu WHO. Naopak, je objektívny predpoklad zlepšenia imisnej situácie najmä v obci Hrboltová a jej okolí, nakoľko k modernizácii SČOV Hrboltová je nutné pristúpiť . Predpokladané negatívne vplyvy na zdravie obyvateľov súvisiace s týmito výstupmi (hluk a emisie ZL) boli hodnotené osobitnými štúdiami ako tolerovateľné.

Kvalitu života dotknutých obyvateľov môže ovplyvniť kumulované a synergické pôsobenie týchto vplyvov. S ohľadom na túto skutočnosť je potrebné pristúpiť k realizácii takých opatrení, ktoré

zabezpečia ochranu zdravia obyvateľov v zmysle relevantných právnych predpisov a to najmä v oblasti znečisťovania ovzdušia. Tento negatívny vplyv možno hodnotiť ako stredne až veľmi významný.

Prínosy sa očakávajú v sociálno-ekonomickej oblasti stabilizáciou zamestnanosti a v širšom kontexte vytvorením podmienok pre nepriamu zamestnanosť a ekonomické prínosy.

Hodnotenie zdravotných rizík

Hodnotenie vplyvov na verejné zdravie pre Projekt 2000 v MONDI SCP, a.s. Ružomberok bolo vykonané osobitnou štúdiou (HIA). Závěry hodnotenia konštatujú nasledovné:

- z výsledkov zdravotného rizika chemických látok pre PM₁₀, SO₂, NO₂, CO, HCl, HF, NH₃ a TRS (H₂S, MM, DMS, DMDS) vyplýva, že:
  - najvýznamnejšou chemickou látkou zo zdravotného hľadiska je sírovodík; jeho zdravotné riziko však závisí hlavne od veľkosti koncentrácie a doby expozície,
  - prevádzky navrhovateľa nebudú ani v prípade spustenia núdzových technológií (maximálne 100 hod/ rok, resp. 240 hod/rok), ani v prípade prevádzky zdrojov znečisťovania ovzdušia na úrovni stanovených emisných limitov, predstavovať *významné riziko na zdravie dotknutých obyvateľov*; hodnoty HQ aj HI < 1,
- z výsledkov zdravotného rizika chemických látok pre ťažké kovy (Sb, As, Pb, Cr, Co, Cu, Mn, V, Tl, Cd Hg), dioxíny a furány vyplýva, že:
  - ani prahové účinky ťažkých kovov a dioxínov/ furánov, ktoré boli stanovené pre ich maximálne emisné toky pre zvolené stupne stability ovzdušia *nepredstavujú riziko na zdravie dotknutých obyvateľov* (HQ aj HI < 1),
- karcinogénne účinky ťažkých kovov a dioxínov/ furánov pri všetkých expozičných scenároch možno hodnotiť *bez významného rizika na zdravie dotknutých obyvateľov* (APCR < 10⁻⁶).

Zdravotné riziká súvisiace s koncentráciou PM₁₀ v komunálnom ovzduší navrhovaná činnosť prakticky nezmení, ani kladne ani záporne, pretože nie je v oblasti rozhodujúcou príčinou dôsledku nadlimitného prekročovania denných povolených koncentrácií (najmä v zimnom období). V prípade ročných koncentrácií PM₁₀ v ostatných 3 rokoch nedochádza k prekročovaniu limitných hodnôt, príspevok od navrhovanej činnosti je nevýznamný, oproti r.2014 sa emisie PM₁₀ z MONDI SCP, a.s. znížili.

Vplyv na horninové prostredie, geomorfologické pomery a nerastné suroviny

Navrhovaná činnosť nebude mať vplyv na geodynamické javy na posudzovanom území. Realizáciou navrhovanej činnosti nebude ovplyvnený výskyt geodynamických javov ani v širšom okolí posudzovaného územia. V dotknutom území, ani v jeho bezprostrednom okolí sa nenachádzajú žiadne ložiska nerastných surovín, ktoré by mohli byť ovplyvnené realizáciou navrhovanej činnosti.

Negatívny vplyv navrhovanej činnosti na horninové prostredie, geomorfologické pomery a nerastné suroviny sa nepredpokladá.

Vplyvy na pôdu

Realizácia navrhovanej činnosti nemá nároky na trvalý ani dočasný záber poľnohospodárskej ani lesnej pôdy. Nové objekty zariadenia budú umiestnené v priemyselnom areáli.

Znečistenie pôdy počas prevádzky navrhovanej činnosti sa nepredpokladá. Počas prevádzky navrhovanej činnosti sa nebudú produkovať také emisie, ktoré by spôsobili zhoršenie kvality okolitej poľnohospodárskej pôdy. Kontaminácia pôd cudzorodými prvkami z dôvodu realizácie navrhovanej činnosti sa nepredpokladá.

Vplyv navrhovanej činnosti na pôdu sa nepredpokladá.

Vplyv na povrchové a podzemné vody

Realizáciou navrhovanej činnosti nedôjde z hydrologického hľadiska k žiadnym podstatným negatívnym javom.

Realizáciou navrhovanej činnosti sa významne nezmenia odtokové podmienky na posudzovanom území. Potenciálne možný vplyv na povrchovú a podzemnú vodu by bol v prípade havarijného úniku chemických látok na spevnené plochy areálu a následne na nespevnené plochy. Následne by mohlo prienikom cez pôdu a horninové prostredie dôjsť ku kontaminácii podzemnej vody. Vzhľadom na

skutočnosť, že sa jedná o ílové podložie a sú prijaté opatrenia zamedzujúce úniku chemických látok sa jedná o veľmi nepravdepodobnú situáciu, preto potenciálny vplyv navrhovanej činnosti na znečistenie povrchových a podzemných vôd je hodnotený ako nevýznamný. Možno však predpokladať, že podzemné vody môžu byť kontaminované historicky, čo je potrebné preukázať.

Vplyv na ovzdušie

Nevznikne žiadny nový zdroj znečisťovania ovzdušia a nedôjde ani k zmene kvalitatívneho zloženia emisií. Dôjde k nárastu emisií, nie však v lineárnej závislosti od navýšenia kapacity výroby.

Znečistenie ovzdušia základnými ZL, okrem PM10 nie je v dotknutom území hodnotené ako významné. Mesto Ružomberok a Likavka je zaradené do oblasti riadenia kvality ovzdušia pre ZL PM10, ktorá je v oblasti meraná na MS Ružomberok Riadok. V ostatných rokoch tu nedochádzalo k prekročovaniu priemerných ročných limitných koncentrácií, povolený počet prekročení 24-hod. koncentrácie je vyšší ako 35 (najmä vo vykurovacej sezóne), v ostatných rokoch sa mierne znižuje. Koncentrácie TRS sú v dotknutom území merané na 4 meracích staniách a boli modelovo vypočítané pre rôzne scenáre aj po navýšení výroby buničiny. Aj merania aj modelové výpočty preukázali, že najvyššie koncentrácie TRS sú a dajú sa predpokladať v Hrboltovej a Černovej a že vplyv SČOV Hrboltová na imisnú situáciu je tu dominantný. Koncentrácie TRS vypočítané modelovými výpočtami pre najhoršie scenáre preukazujú úroveň znečistenia ovzdušia týmito látkami na úrovni menej ako 10 µg/m³ (EPA odporúčaná hodnota na ochranu zdravia)

Vzhľadom na celkové množstvo emisií, súčasnú zraniteľnosť a únosnosť tejto zložky životného prostredia a charakter a rozsah navrhovanej činnosti sa predpokladá stredne až vysoko významný negatívny vplyv na ovzdušie dotknutého územia a v rámci po-projektovej analýzy je ho potrebné dôsledne sledovať.

Vplyv na krajinu

Realizáciou navrhovanej činnosti sa výraznejšie nezmení súčasná štruktúra ani scenéria krajiny. V rámci navrhovanej činnosti sa vedľa existujúcich objektov umiestnia nové objekty, ktoré z dôvodu ich lokalizácie v priemyselnom podniku nebudú v krajine predstavovať žiadny rušivý element.

Realizáciou navrhovanej činnosti nedôjde k zmene krajinej štruktúry ani k zmene funkcie využitia krajiny. Nebude tiež zásahom do krajinného rázu širšieho územia.

Vplyvy navrhovanej činnosti na krajinu sa nepredpokladajú.

Vplyvy na územný systém ekologickej stability

Záujmová lokalita nie je súčasťou žiadneho z prvkov ÚSES. Vzhľadom na charakter, rozsah a umiestnenie navrhovanej činnosti sa nepredpokladá závažný vplyv navrhovanej činnosti na žiadny z uvedených prvkov ÚSES. Rovnako nie je predpoklad ani porušenia funkčnosti väzieb medzi jednotlivými prvkami ÚSES.

Negatívne vplyvy navrhovanej činnosti na územný systém ekologickej stability sa nepredpokladajú.

Vplyv na chránené územia a ich ochranné pásma

Navrhovaná činnosť je lokalizovaná v území, kde platí 1. stupeň územnej ochrany podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.

Vyššie uvedené závery hodnotenia možno zovšeobecniť a uplatniť ich aj vo vzťahu k predmetom ochrany ďalších maloplošných a veľkoplošných chránených území v okolí predmetných prevádzok. Zároveň posudzovaná zmena svojim charakterom vylučuje vplyv na mokradné spoločenstvá v dotknutom území.

Vo vzťahu k vodohospodársky chráneným územiám možno rovnako konštatovať, že navrhovaná zmena svojim charakterom, dôsledkami a umiestnením (mimo lokalít nad takýmito chránenými územiami v smere toku podzemných vôd alebo v dostatočnej vzdialenosti od nich) vylučuje vplyvy na tieto chránené územia.

Vplyvy na kultúrne a historické pamiatky

V záujmovej lokalite sa nenachádzajú žiadne na kultúrne a historické pamiatky a preto ich posudzovaná stavba nebude ovplyvňovať.

Vplyvy na archeologické náleziská

V záujmovej lokalite sa nenachádzajú žiadne paleontologické ani významné geologické lokality.

Vplyvy na paleontologické náleziská a významné geologické lokality

V záujmovej lokalite sa nenachádzajú žiadne paleontologické ani významné geologické lokality.

Vplyvy na kultúrne hodnoty nehmotnej povahy (napr. miestne tradície)

Realizácia posudzovaného zariadenia nebude mať vplyv na kultúrne hodnoty nehmotnej povahy.

Iné vplyvy

Iné vplyvy môžu súvisieť s dopravnou infraštruktúrou, ktorej zmena sa dlhodobo pripravuje. Po dobudovaní diaľnice a obchvatu Ružomberka sa v súčasnosti prejavujúce vplyvy na ovzdušie a hlukovú situáciu významne zredukujú a zníži sa tak v súčasnosti meraný kumulovaný dopad na kvalitu ovzdušia a zdravie človeka a kvalitu života obyvateľov mesta.

Predpokladaný vplyv presahujúci štátne hranice

Z hľadiska umiestnenia, charakteru a rozsahu navrhovanej činnosti sa neočakávajú pri jej prevádzkovaní nepriaznivé vplyvy na životné prostredie presahujúce štátne hranice.

V. CELKOVÉ HODNOTENIE VPLYVOV NAVRHOVANEJ ČINNOSTI NA NAVRHOVANÉ CHRÁNENÉ VTÁČIE ÚZEMIA, ÚZEMIA EURÓPSKEHO VÝZNAMU ALEBO SÚVISLU EURÓPSKU SÚSTAVU CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ (NATURA 2000)

Záver primeraného hodnotenia vplyvov na NATURA 2000 konštatuje, že Projekt 2000 nebude mať negatívny vplyv na integritu územia SKUEV0253 Váh a na sústavu území NATURA 2000.

VI. ZÁVERY

1. Záverečné stanovisko k navrhovanej činnosti

Na základe výsledkov procesu posudzovania vykonaného podľa ustanovení zákona, pri ktorom sa zväžila významnosť očakávaných negatívnych aj pozitívnych vplyvov navrhovanej činnosti na životné prostredie a zdravie obyvateľstva z hľadiska ich veľkosti, dôležitosti, pravdepodobnosti, trvania, povahy a miesta vykonávania navrhovanej činnosti, sa

o d p o r ú ě a

realizácia navrhovanej činnosti „Projekt 2000 MONDI SCP, a.s. Ružomberok“ uvedenej v správe o hodnotení za predpokladu splnenia podmienok a realizácie opatrení uvedených v kapitole VI.3 tohto záverečného stanoviska. Neurčitosti a nedostatky zistené počas posudzovania je potrebné vyriešiť v ďalších stupňoch projektovej dokumentácie pre povolenie činnosti podľa osobitných predpisov.

2. Odporúčaný variant

Na realizáciu sa odporúča navrhovaná činnosť posúdená v správe o hodnotení „Projekt 2000 MONDI SCP, a.s. Ružomberok“.

3. Odporúčané podmienky pre etapu výstavby a prevádzky navrhovanej činnosti

Pre etapu výstavby nie sú navrhované žiadne podmienky.

Na základe celkových výsledkov procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie, pripomienok a stanovísk rezortného, povoľujúceho a dotknutých orgánov, dotknutých obcí, orgánov štátnej správy a samosprávy, odborných inštitúcií, verejných prerokovaní a odborného posudku sa odporúčajú pre etapu prípravy a prevádzky navrhovanej činnosti nasledujúce podmienky:

1. Zvýšenie kapacity výroby buničiny podmieniť efektívnou modernizáciou SČOV Hrboltová v zmysle odporúčaní odborného posúdenia STU, zodpovedný riešiteľ doc. Derco, príloha k Správe o hodnotení.

2. Pri projektovaní zmien uplatniť dostupné technické a technologické opatrenia zamerané na znižovanie emisií TRS, PM10, SO₂ a NO_x pri všetkých relevantných činnostiach v zmysle BAT/BATNEEC.
3. Splniť všetky relevantné a aktuálne BAT požiadavky podľa najnovšieho príslušného BREF.
4. V rámci prípravy PD pre stavebné konanie spracovať a vyhodnotiť technické možnosti zavedenia efektívnejších technických opatrení so zameraním na max. znižovanie emisií TZL/PM10 z tvrdého dreva pri zdroji (odkôrňovací bubon).
5. Zabezpečiť odborné vypracovanie komplexného popisu všetkých pripravovaných a realizovaných aktivít v rámci modernizácie súčasnej SČOV Hrboltová a odborne vyhodnotiť ich súlad s aktuálnymi právnymi požiadavkami a najnovším BREF (pre čistenie OV z výroby buničiny a papiera) a odporúčaniami vykonanými v odborných posúdeniach (štúdia STU, doc. Derco), vrátane odborného vyhodnotenia všetkých návrhov dotknutej obce a zainteresovanej verejnosti s cieľom zabezpečiť zlepšenie kyslíkových pomerov na ČOV.
6. Predstaviť tento odborne vypracovaný komplexný popis jednotlivých aktivít modernizácie SČOV a prediskutovať ho s verejnosťou – minimálne s MšČ Hrboltová a OZ Zdravý domov a OZ Radičina pred podaním žiadosti o povolenie navrhovanej činnosti.
7. Zabezpečiť meranie ClO₂ v emisiách z SČOV v Hrboltovej akreditovaným pracoviskom validovanou metódou vhodnou pre tento typ prevádzky. Výsledky použiť v rámci vyhodnotenia monitoringu.
8. Riešiť technické požiadavky na reprezentatívne meracie miesta na tých výduchoch z prevádzky, ktoré budú zmenami v rámci Projektu 2000 dotknuté, ako aj z ČOV Hrboltová v zmysle požiadaviek vyhlášky č. 410/2012 Z.z. a po zábehu technológie vykonať oprávnené merania emisií, ktoré potvrdia dodržiavanie určených emisných limitov pre tie znečisťujúce látky, ktoré nie sú kontinuálne merané.
9. Na bieliarni a vo výrobe ClO₂ stanovovať chlór a oxidy chlóru vyjadrené ako Cl, nie ako anorganické zlúčeniny chlóru vyjadrené ako HCl. Plynné anorganické zlúčeniny chlóru sa budú stanovovať ako HCl.
10. V projektovej dokumentácii podrobne rozpracovať, o koľko sa zvýši množstvo CNCG a DNCG plynov z 3 doplnených varákov a preukázať že zariadenia, ktoré sú určené na núdzovú prevádzku budú kapacitne postačovať na zneškodnenie týchto plynov v prípade výpadku zariadenia, ktoré je prednostne určené na ich zneškodnenie;
11. V projektovej dokumentácii rozpracovať a preukázať, aké množstvo koncentrovaných CNCG plynov sú príslušné uhlíkové filtre schopné adsorbovať, kým dôjde k nasýteniu ich aktívnych centier a počas akej doby – preukázať dostatočnosť frekvencie výmeny. U SOG plynov uviesť, ako sa bude postupovať v prípade vzniku poruchy na metanolovom systéme a pri zlyhaní možnosti spálenia SOG v kotle na biomasu.
12. V projektovej dokumentácii podrobne rozpracovať pre časť kyslíková delignifikácia vplyv skrátenia retenčného času materiálu v kyslíkových reaktoroch o 6 minút na obsah lignínu, či nebude potrebné dobudovať nový reaktor, resp. v bieliarni použiť vyššie množstvo bieliacich činidiel, ktoré budú mať vplyv na kvalitu odpadovej vody z bieliarne.
13. K žiadosti o vydanie zmeny IP vypracovať čo najskôr a dôkladne *Východiskovú správu* podľa § 8 zákona č. 39/2013 Z.z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov so zameraním na komplexné posúdenie znečistenia pôdy, horninového prostredia a podzemnej vody organickými a anorganickými polutantami v celom areáli navrhovateľa MONDI SCP a.s. a v areáli ČOV Hrboltová.
14. Vykonávať, vyhodnocovať a zverejňovať monitoring znečistenia územia podľa návrhu z Východiskovej správy.
15. Zabezpečiť bezporuchovú prevádzku všetkých AMS na meranie koncentrácie TRS v komunálnom ovzduší, výsledky dokumentovať na dennej a mesačnej báze a odborne vyhodnotiť v ročnej správe. Dokumentáciu poskytnúť mestu Ružomberok na zverejnenie.

16. Zabezpečiť vypracovanie odborného posúdenia zameraného na rozsah monitorovania a preukazovania kvality ovzdušia prevádzkovateľom v okolí zdrojov znečisťovania ovzdušia podľa § 2 a 13 vyhlášky MŽP SR č. 411/2012 Z. z.
17. V rámci iných opatrení naďalej cielene podporovať zdravotníctvo a aktivity mesta a dotknutých obcí v oblasti udržiavania čistoty cestných komunikácií, výsadby a starostlivosti o zeleň v intravilánoch a environmentálnych projektov zameraných na zlepšenie kvality života obyvateľov v dotknutom území
18. Výsledky poprojektovej analýzy a monitoringu zverejňovať formou dohodnutou s dotknutými obcami
19. V rámci environmentálnej politiky environmentálneho manažerstva pokračovať v aktivitách na zlepšovanie komunikácie s verejnosťou a zvyšovanie jej dôvery.
20. Na základe vyhodnotenia technických možností zavedenia efektívnejších technických opatrení na zníženie emisií TZL na odkôrňovacom bubne, prehodnotiť zníženie emisného limitu pre TZL pre stredný zdroj znečisťovania č. kat. 6.9.2, nakoľko emisie PM10 z mechanického spracovania tvrdého dreva, ktoré v súčasnosti tvorí 100% surovinovú základňu, predstavujú z hľadiska vplyvu na zdravie pracovníkov potenciálne nebezpečenstvo
21. Zvážiť prispôsobenie odporúčanej hodnoty (imisná koncentrácia) pre TRS v zimnom období na úroveň odporúčanej hodnoty koncentrácie stanovenej pre letné obdobie – vplyv na zdravie obyvateľov je pre tieto látky tolerovateľný na úrovni pod $10\mu\text{g}/\text{m}^3$ (24-hod. koncentrácia) bez ohľadu na ročné obdobia.
22. V prípade preukázania výskytu vysokých koncentrácií ClO_2 v komunálnom ovzduší na SČOV Hrboltová akreditovanou organizáciou validovanou metódou vhodnou pre tento typ prevádzky, určiť v podmienkach povolení povinnosť definovať transportné cesty vo vzťahu k prevádzke MONDI SCP, a.s., a v prípade potreby uložiť povinnosť odstránenia problému.
23. Vzhľadom na rozdiely medzi reálne meranými a konzervatívne vypočítanými koncentraciami TRS ako aj na predchádzajúce merania TRS/ H_2S preukazujúce pomerne vysoké koncentrácie TRS v referenčnej lokalite odporúčam pre konania o povolení navyšovaní výroby nad rámec posudzovanej činnosti v rámci príslušného procesu hodnotenia vplyvov (oznámenie o zmene) požadovať vykonanie merania požadovaných koncentracii TRS/ H_2S . Výber referenčnej lokality, resp. lokalít a realizáciu meraní musí určiť odborne spôsobilá osoba vo veci ochrany ovzdušia
24. Stanoviť povinnosť osobitne sledovať a vyhodnocovať okrem TRS aj imisnú koncentráciu H_2S (24 hod. koncentrácie) a amoniakálnych foriem dusíka v Hrboltovej (podľa postupov určených odborným posudkom v oblasti ochrany ovzdušia) až kým sa nepreukáže ustálená efektívnosť realizovaných opatrení na zníženie koncentrácie zapáchajúcich látok v komunálnom ovzduší v obci Hrboltová

4. Odôvodnenie záverečného stanoviska vrátane zdôvodnenia akceptovania alebo neakceptovania predložených písomných stanovísk k správe o hodnotení

Záverečné stanovisko bolo vypracované podľa § 37 ods. 1 až 3 zákona na základe výsledkov procesu posudzovania, informácií uvedených v správe o hodnotení, stanovísk k správe o hodnotení, záznamu z verejného prerokovania a odborného posudku vypracovaného podľa § 36 zákona.

Pri posudzovaní boli zvažované pozitívne i negatívne vplyvy posudzovanej činnosti na životné prostredie a zdravie obyvateľstva, zohľadnený bol aj spoločenský význam posudzovanej činnosti a možnosti eliminácie a minimalizácie jej negatívnych vplyvov.

Všetky identifikované negatívne vplyvy súvisiace s realizáciou a prevádzkou posudzovanej činnosti (zmena imisnej situácie, zmena hlukovej situácie, zmena dopravnej situácie, zmena množstva a kvality vypúšťaných odpadových vôd, zvýšené nároky na odber úžitkovej vody, ...) sa javia pri navrhovanom rozsahu zmeny posudzovanej činnosti a pri dodržiavaní opatrení na ich predchádzanie a minimalizáciu, ako akceptovateľné pre životné prostredie dotknutého územia, pričom súčasne nepredstavujú riziko pre zdravie dotknutého obyvateľstva. Závery hodnotenia sa opierajú o rad odborných štúdií (emisno-technologická štúdia, rozptylová štúdia, hluková štúdia, štúdia vplyvu na verejné zdravie, štúdia vplyvu na územia NATURA 2000, štúdia efektívnosti čistenia odpadových vôd na SČOV Hrboltová a ich

vplyvu na recipient, štúdia vplyvu na klimatické pomery územia) vypracovaných odborne spôsobilými osobami.

Nekvantifikovateľnému negatívnemu vplyvu v podobe vzniku psychickej nepohody vyvolanej u časti dotknutého obyvateľstva posudzovanou činnosťou je možné vo významnej miere predchádzať nadštandardnou komunikáciou s dotknutým obyvateľstvom, ktorá je už z lokalite začatá a pre jej zefektívnenie ukladáme opatrenia č. 15, 18 a 19.

Naopak navrhovaná činnosť vyvolá pozitívne vplyvy v súvislosti s ďalším rozvojom priemyslu s dlhoročnou tradíciou, s maximálnym využitím existujúcich priemyselných kapacít, s ďalšou obnovou existujúcej výrobnéj technológie (pokles emisií hluku v dôsledku výmeny sekačky dreva a i.), so stabilizáciou zamestnanosti a podporou vytváranéj nepriamej zamestnanosti (pracovné miesta dodávateľov, dopravcov, ..), s vytváraním finančných zdrojov pre ďalšie investície do modernizácie výroby, s rastom životnej úrovne a ekonomickej prosperity dotknutej komunity a regiónu, atď. Zároveň sa zvýši produkcia energie z obnoviteľných zdrojov, s čím súvisí aj úspora emisií skleníkového plynu CO₂.

Celkove bolo na MŽP SR doručených k Správe o hodnotení posudzovanej činnosti 25 písomných stanovísk od zástupcov zainteresovaných orgánov štátnej správy, samosprávneho orgánu, odborných organizácií, dotknutých obcí a zainteresovanej verejnosti. Väčšina subjektov (21), ktoré sa písomne vyjadrili k navrhovanej činnosti, odporúčajú realizáciu navrhovanej činnosti bez pripomienok, alebo za dodržania podmienok vyplývajúcich z ustanovení osobitných zákonov.

Na základe týchto stanovísk a na základe vlastného hodnotenia správy príslušný orgán a spracovateľ posudku požiadali navrhovateľa o doplňujúce údaje podľa § 35 a 36 zákona.

Opodstatnené pripomienky a podmienky vyplývajúce z predložených stanovísk boli akceptované a zohľadnené v kapitole VI.3 tohto záverečného stanoviska.

Oprávnené podmienky zainteresovaných orgánov boli premietnuté napríklad do opatrení č. 8, 9, 10, 11, 12 a 13.

Zo 4 stanovísk zaslaných zainteresovanou verejnosťou 3 boli jasne zamietavé a 1 stanovisko definovalo podmienky a opatrenia, ktorým podmieňuje realizáciu navrhovanej činnosti.

Pripomienky a dôvody troch zamietavých stanovísk sa venovali najmä pochybnostiam o uvedených údajoch a metódach použitých v procese posudzovania pri hodnotení vplyvu na kvalitu ovzdušia a zdravie obyvateľstva, pochybnostiam o uvedenom hodnotení súčasného zdravotného stavu obyvateľstva a súladu navrhovanej činnosti s platnými územnoplánovacími dokumentmi.

Závery odborných štúdií v najviac diskutovaných oblastiach (vplyv na kvalitu ovzdušia, vplyv na verejné zdravie) boli z dôvodu vznesených pripomienok a niektorých neistôt pre potreby spracovania odborného posudku podrobené hodnoteniu ďalších nezávislých odborníkov s odbornou spôsobilosťou vo veciach imisno-prenosového posúdenia a vo veciach hodnotenia vplyvov na zdravie (Ing. V. Carach, MUDr. J. Holíková). Pre potreby vypracovania záverečného stanoviska boli príslušným orgánom konzultované s MUDr. Jindrou Holíkovou (zástupca regionálneho hygienika RÚVZ Bratislava) aj závery odborného posudku RNDr. S. Antalovej. Všetky rezultáty zhodne konštatujú, že navrhovaná činnosť rešpektuje požiadavky ochrany kvality ovzdušia, pričom sa pre navrhovanú činnosť nepreukázali zdravotné riziká pre dotknuté obyvateľstvo. Hodnotenie bolo vykonané pre viaceré emisné a rozptylové scenáre, pričom metodicky správne zahŕňa aj emisný stav na úrovni platných emisných limitov, na ktoré navrhovaná zmena nebude mať vplyv. Možná miera nepresností bola okrem zmieneného konzervatívneho prístupu podstatne znížená aj oporou imisno-prenosového posúdenia v reálnych prevádzkových skúsenostiach navrhovateľa a v emisno-technologickom posúdení navrhovanej zmeny nezávislou odborne spôsobilou osobou.

Mnohé vznesené pripomienky v doručených stanoviskách súvisiace so súčasným zdravotným stavom vo vzťahu k znečisteniu životného prostredia (najmä ovzdušia) podložené citáciami z rôznych štúdií alebo údajmi zo zdravotníckych štatistík neboli akceptované, nakoľko ich interpretácia a súvis s navrhovanou činnosťou sa v procese spracovania posudku nepotvrdili. Dôvodmi sú napríklad neporovnateľnosť (napr. imisné koncentrácie, ku ktorým sa citované závery predmetných štúdií viažu, nie sú porovnateľné s realitou dotknutej lokality, či už v rozsahu číselných hodnôt alebo vo vzťahu k priemerovanému časovému obdobiu u uvádzaných hodnôt; štatistické údaje o zdravotnom stave sú porovnávané bez zohľadnenia všetkých ovplyvňujúcich štatistických ukazovateľov, prípadne je pre porovnanie zvolený len jeden zo susedných okresov, pričom ďalšie susedné okresy s horšími štatistickými ukazovateľmi zostali bez povšimnutia), vytrhnutie z kontextu (často samotné štúdie

v záveroch konštatujú nepreukázanie preverovaných súvislostí, ktoré boli odčitované, alebo súvislostí u všetkých preverovaných symptómov; pre hodnoty porovnateľné s realitou dotknutej lokality konštatujú štatisticky nevýznamný rozdiel v porovnaní s referenčnými lokalitami), atď.

Dotknuté mesto Ružomberok spolu s katastrom obce Likavka sú oblasťou riadenej kvality ovzdušia pre znečisťujúcu látku PM₁₀. V zmysle Programov na zlepšenie kvality ovzdušia v oblasti riadenia kvality ovzdušia - územie mesta Ružomberok a obce Likavka (rok 2009, 2013) sa na meranej imisii PM₁₀ v tejto oblasti podieľajú veľké a stredné stacionárne zdroje (do tejto skupiny patrí aj navrhovateľ) menej ako 1 %. Podiel mobilných zdrojov je tiež menej ako 1%. Najväčší podiel majú zdroje neznámeho pôvodu - okolo 70% a regionálne pozadie 20-30 %, pričom podľa údajov vypočítaných modelom EMEP tvorí podstatný podiel regionálneho pozadia cezhraničný prenos. Podľa týchto Programov nie sú pre navrhovateľa plánované žiadne technické a technologické opatrenia, pretože sú plnené emisné limity a podmienky BAT (uvedené sú len opatrenia iného charakteru predpokladajúce spoluprácu mesta Ružomberok a MONDI SCP, napr. výsadba zelene, čistenie ulíc a pod.). Na základe záverov hodnotenia bude navrhovateľ aj naďalej rešpektovať platné emisné limity a podmienky BAT, pričom je v zmysle vyššie uvedeného zrejme, že sa súčasný stav kvality ovzdušia v dôsledku realizácie navrhovanej činnosti môže zmeniť len nepatrne. Vo vzťahu k problematickým emisiám TZL je dokonca oproti predchádzajúcemu obdobiu reálny a merateľný predpoklad zníženia emisií ako dôsledku už realizovaných technických opatrení (RK3). Naďalej je však zo strany navrhovateľa vhodná výpomoc pri vyššie uvedených podporných aktivitách – opatrenie č. 17.

Okres Ružomberok sa súčasne v žiadnej z publikovaných správ o zdravotnom stave obyvateľstva SR (spracovávajú odborné organizácie) neuvádza ako okres, kde by bol zdravotný stav silne narušený. Podľa poslednej správy nepatrí ani medzi tri okresy s najvyššou priemernou mierou štandardizovanej úmrtnosti v príslušných vekových skupinách. Súčasne pripisovanie výskytu všetkých zdravotných problémov v dotknutom území výlučne vplyvu prevádzky navrhovateľa je možné vnímať ako vysoko tendenčné. V dotknutom prostredí sú prítomné aj iné významné zdroje mnohých predmetných chemických látok (napr. doprava, domáce kúreniská, ..), ale aj iných chemických látok, ktoré vyvolávajú rovnaké príznaky, takže nemožno výskyt príznakov priradiť len jednému zdroju/príčine. Zároveň je potrebné zmieniť, že podľa záverov Svetovej zdravotníckej organizácie je zlé životné prostredie zodpovedné len za cca 20 % celkových zdravotných problémov v Európskom regióne WHO, na ktorých sa synergickým spolupôsobením podieľajú aj iné vplyvy napr.: životného štýlu, pracovného a psychosociálneho prostredia, atď. Napríklad v dnešnej dobe je človek vystavený vonkajšiemu prostrediu len v priemere 10% svojho života, zvyšných až 90% strávi v uzatvorených priestoroch bytov, škôl, pracovísk, a pod. Pri zohľadnení týchto a ďalších faktov je zrejme, že posudzovaná činnosť nemôže mať na zdravie obyvateľstva rozhodujúci/významný negatívny vplyv.

Aj napriek uvedenému spochybneniu niektorých vznesených pripomienok vo vzťahu k hodnoteniu vplyvov posudzovanej činnosti na kvalitu ovzdušia dotknutého územia a na zdravie jeho obyvateľov je potrebné naďalej dôsledne a efektívne sledovať a následne vyhodnocovať vplyv predmetnej prevádzky na kvalitu ovzdušia v dotknutom území a zamerať technické a technologické opatrenia na ďalšie znižovanie emisií (osobitne TZL zo spracovania tvrdého dreva). Pre sledovanie tohto cieľa ukladáme napríklad opatrenia č. 4, 15, 16 a 20.

Pripomienku z doručených stanovísk, ktorá zmieňuje nepriaznivé výsledky imisných meraní ClO₂ v lokalite SČOV Hrboltová, aj napriek tomu, že ide o silne oxidovateľnú chemickú látku a jej prítomnosť vo väčších vzdialenostiach od zdroja je nepravdepodobná, považujeme za otvoreným problém, nakoľko zatiaľ neboli imisné hodnoty stanovené akreditovanou metódou v akreditovanom laboratóriu. Pre riešenie tohto problému ukladáme opatrenia č. 7 a 22. Požiadavku na realizáciu biomonitoringu považujeme za požiadavku nad rámec kompetencií navrhovateľa. Vznesené pripomienky k nesúladu posudzovanej činnosti s ÚPN je možné považovať za nekomplexné a jednostranné. Samotné mesto Ružomberok vyjadrilo vo svojom stanovisku plný súlad posudzovanej činnosti s ÚPN.

Štvrté stanovisko zainteresovanej verejnosti definuje rad technických, technologických a stavebných podmienok a opatrení vo vzťahu k prevádzke SČOV Hrboltová. Jednotlivé návrh boli v procese posudzovania vplyvov a spracovania odborného posudku analyzované a vyhodnotené. Pre túto odbornú analýzu príčin a dôsledkov, ako aj pre návrh zodpovedajúcich riešení slúžia štúdie odborne spôsobilých osôb, osobitne v predmetnom procese EIA štúdia STU, Fakulty chemickej a potravinárskej technológie, oddelenia environmentálneho inžinierstva (hlavný riešiteľ doc.Ing. J.Derco, DrSc.). Oprávnená

požiadavka realizovať modernizáciu SČOV Hrboltová v celkovom kontexte je premietnutá do opatrenia č. 5. S ohľadom na vysokú zainteresovanosť dotknutej verejnosti, ktorú považujeme za pozitívnu občiansku aktivitu, navrhujeme s cieľom dosiahnuť nadštandardnú mieru informovanosti opatrenie č. 6. Okrem uvedených opatrení navrhujeme pre objektivnosť hodnotenia zaťaženia lokality SČOV Hrboltová imisiami zlúčenín redukovanej síry z prevádzky navrhovateľa vykonanie požadovaných emisných meraní na porovnateľnej referenčnej lokalite (opatrenie č. 23). Zároveň odporúčame zmenu emisnej koncentrácie používanej pre vyhodnocovanie nameraných hodnôt v zimnom období na hodnotu používanú pre letné obdobie, nakoľko tolerovateľnosť tejto látky ľudským organizmom nie je závislá na ročnom období (opatrenie č. 21).

Dotknuté obce vo svojich stanoviskách vyjadrili súhlas s navrhovanou činnosťou.

Aj na základe priebehu a výsledkov verejného prerokovania navrhovanej činnosti možno konštatovať, že žiadna z dotknutých obcí nemá námietky k realizácii navrhovanej činnosti.

Z výsledku posudzovania vplyvov navrhovanej činnosti na životné prostredie vyplýva, že odporučený variant navrhovanej činnosti uvedený v správe o hodnotení po zohľadnení podmienok a opatrení uvedených v bode VI.3 tohto záverečného stanoviska je prijateľný z hľadiska celkových (negatívnych i pozitívnych) vplyvov na životné prostredie.

V priebehu procesu posudzovania sa nezistili žiadne skutočnosti, ktoré by po realizácii opatrení navrhovaných v správe o hodnotení a podmienok uvedených v záverečnom stanovisku závažným spôsobom ohrozovali niektorú zo zložiek životného prostredia, alebo zdravie obyvateľov dotknutého územia. Identifikované nepriaznivé vplyvy na životné prostredie je možné minimalizovať technickými, technologickými a organizačnými opatreniami.

V procese posudzovania bolo preukázané, že realizácia navrhovanej činnosti nebude mať neúnosný vplyv na životné prostredie. Pozitívne dopady navrhovanej činnosti v dotknutom území sa očakávajú v oblasti socio-ekonomickej.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že dôvodom kladného záverečného stanoviska odporučeného variantu je akceptovateľný dopad činnosti na životné prostredie.

5. Požadovaný rozsah poprojektovej analýzy

Na základe ustanovení § 39 ods. 1 zákona ten, kto vykonáva navrhovanú činnosť posudzovanú podľa tohto zákona, je povinný zabezpečiť jej sledovanie a vyhodnocovanie, najmä

- a) systematicky sledovať a merať jej vplyvy,
- b) kontrolovať plnenie všetkých podmienok určených v povolení a v súvislosti s vydaním povolenia navrhovanej činnosti a vyhodnocovať ich účinnosť,
- c) zabezpečiť odborné porovnanie predpokladaných vplyvov uvedených v správe o hodnotení (resp. zámere) so skutočným stavom.

V súvislosti s navrhovanou činnosťou sa odporúča:

- preukazovať základnú podmienku dodržiavania povolených emisných limitov pri max. povolenej kapacite výroby na všetkých zdrojoch znečisťovania ovzdušia súvisiacich s posudzovanou činnosťou a poskytovať údaje zainteresovanej verejnosti
- monitorovať a vyhodnocovať znečistenie komunálneho ovzdušia podľa odborného posudku spracovaného odborne spôsobilou osobou so zameraním na charakter a rozsah monitorovania a preukazovania kvality ovzdušia prevádzkovateľom v okolí všetkých relevantných zdrojov znečisťovania ovzdušia, vrátane SČOV Hrboltová podľa § 2 a 13 vyhlášky MŽP SR č. 411/2012 Z. z.
- v prípade preukázania zvýšených koncentrácií ClO₂ v ovzduší a definovaní transportných ciest súvisiacich s prevádzkou MONDI SCP, a.s. monitorovať túto zložku v ovzduší až po dobu preukázania odstránenia príčiny tohto javu,
- zverejňovať s dotknutými obcami dohodnutým spôsobom vyhodnotenia monitoringu formou zrozumiteľných správ v jednoročnej frekvencii tak, aby boli k dispozícii pre verejnosť
- sledovať, vyhodnocovať a zverejňovať znečistenie tých zložiek životného prostredia pre ktoré sa vo Východiskovej štúdii zistia anomálie, ak majú súvis s navrhovanou činnosťou.

Rozsah a lehotu sledovania a vyhodnocovania určí povoľujúci orgán, ak ide o povoľovanie navrhovanej činnosti podľa osobitných predpisov, s prihliadnutím na toto záverečné stanovisko k činnosti vydané podľa § 37 zákona.

Ak sa zistí, že skutočné vplyvy navrhovanej činnosti posudzovanej podľa zákona sú horšie, než sa uvádza v správe o hodnotení navrhovanej činnosti, je ten, kto navrhovanú činnosť vykonáva, povinný zabezpečiť opatrenia na zosúladenie skutočného vplyvu s vplyvom uvedeným v správe o hodnotení navrhovanej činnosti, v súlade s podmienkami určenými v rozhodnutí o povolení navrhovanej činnosti podľa osobitných predpisov.

Vykonávanie poprojektovej analýzy bude potrebné zabezpečiť ako interaktívny proces charakterizovaný spätnou väzbou a prispôsobovaný meniacej sa situácii v súlade s dosiahnutými poznatkami v pravidelných intervaloch.

6. Informácia pre povoľujúci orgán o zainteresovanej verejnosti

6a Medzi zainteresovanú verejnosť patrí najmä fyzická osoba podľa § 24a zákona, právnická osoba podľa § 24b alebo § 27 zákona, občianska iniciatíva podľa § 25 zákona, občianske združenie podporujúce ochranu životného prostredia podľa § 26 zákona.

V procese posudzovania vplyvov zmeny navrhovanej činnosti podľa zákona bola identifikovaná nasledovná zainteresovaná verejnosť:

1. Ing. Ján Kolík, Scota Viatora 1467/11, 034 01 Ružomberok
2. Občianske združenie OCHRANA OVZDUŠIA DOLNÝ LIPTOV, 034 01 Lisková 807
3. Občianske združenie ZDRAVÝ DOMOV, ul. Príjazdová 6, 034 05 Ružomberok-Hrboltová
4. Občianske združenie RADIČINA, ul. Príjazdová 6, 034 05 Ružomberok-Hrboltová
5. Výbor MsČ Hrboltová, ul. Potočná 112, 034 05 Ružomberok-Hrboltová
6. Ing. Elena Mozolová, ul. Gorkého 1727/17, 059051 Poprad - Matejovce
7. Prof. RNDr. Mária Kozová, CSc., Športová 724/4, 900 42 Dunajská Lužná

6a. Platnosť

Platnosť záverečného stanoviska je 7 rokov od vydania.

VII. POTVRDENIE SPRÁVNOSTI ÚDAJOV

1. Spracovatelia záverečného stanoviska

Ministerstvo životného prostredia SR
odbor environmentálneho posudzovania
Ing Milan Luciak
v súčinnosti s

Regionálnym úradom verejného zdravotníctva v Liptovskom Mikuláši

Súhlasné stanovisko s návrhom záverečného stanoviska.

2. Potvrdenie správnosti údajov podpísom oprávneného zástupcu príslušného orgánu, pečiatka

RNDr. Gabriel Nižňanský
riaditeľ odboru environmentálneho posudzovania
Ministerstvo životného prostredia SR

3. Miesto a dátum vydania záverečného stanoviska

Bratislava 04. 03. 2016